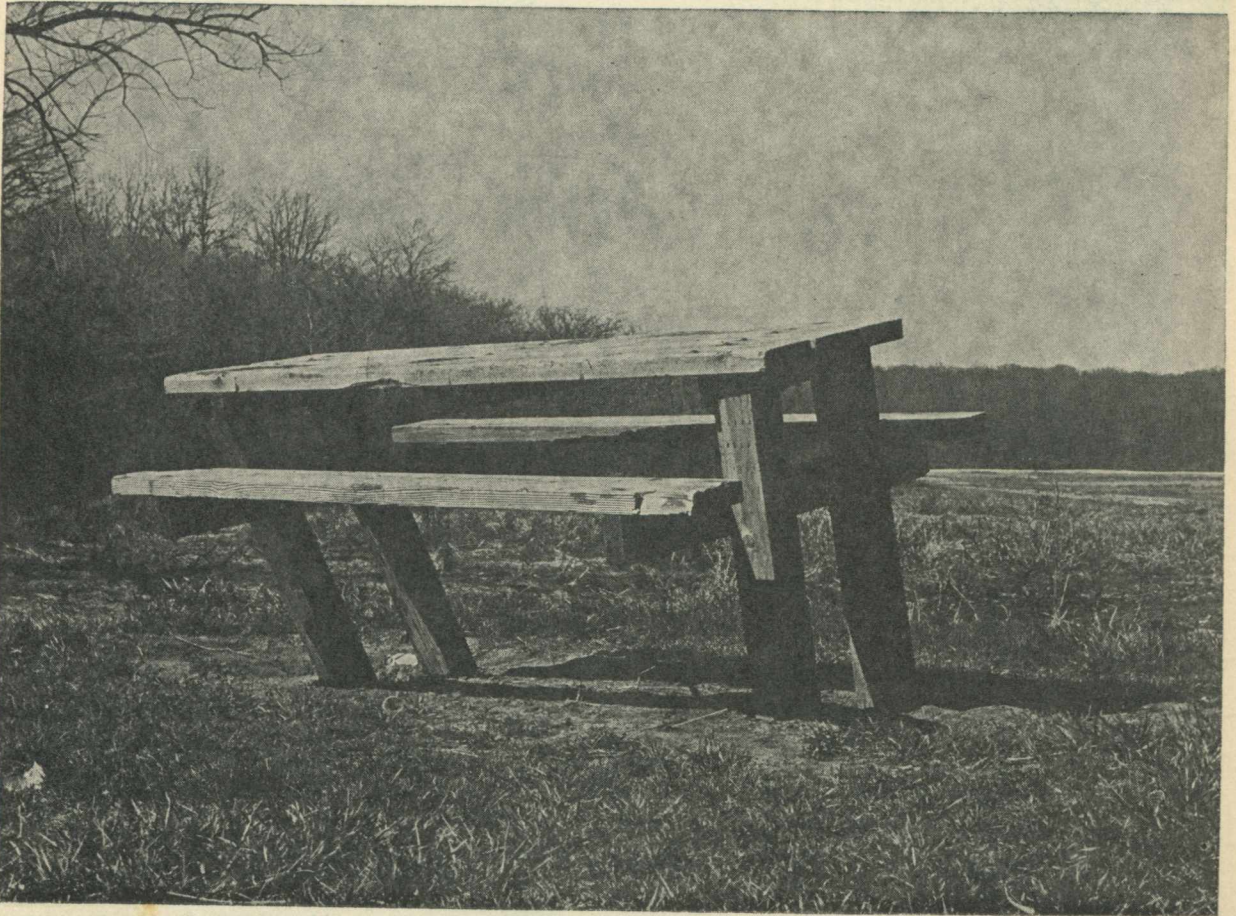

laišķai lietuviams

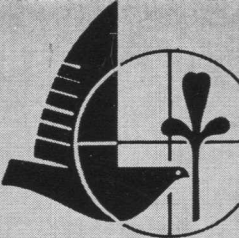
SPALIS/OCTOBER 1977 9

JAU PATS LAIKAS PASIPRIEŠINTI	289	Nijolė Jankutė
KODĖL NIEKAS NEBENORI BŪTI KUNIGU?	291	Česlovas Senkevičius
RUBAJATAI	294	Stasys Santvaras
VILNIUS IR BASANAVIČIUS	296	Jonas Miškinis
MAŽOJI VASAROS BAŽNYČIA	298	Antanas Saulaitis, SJ
MOTERYS IR KUNIGYSTĖ	302	D. Bindokienė
MOKI KALBĖTI — MOKĖK KLAUSYTI	304	O. P.
PIANINAS AR SESUTĖ	305	Z. Šalkauskienė
KEISKIM, IEŠKOKIM, VEIKIM...	309	Rasa Lukoševičiūtė
THOMAS ALVA EDISON	311	J. Venckus, S.J.
TĖVYNĖJE	316	D. ir G. Vakariai
KALBA	320	Juozas Vaišnys, S.J.
GIEDRĖ ŽUMBAKIENĖ	322	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	323	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Giedrės Žumbakienės meno darbų nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — Eugenijaus Būtėno.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

Laiškai lietuviams

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS
SPALIS/OCTOBER 1977 VOLUME XXVIII NO. 9

JAU PATS LAIKAS PASIPRIEŠINTI

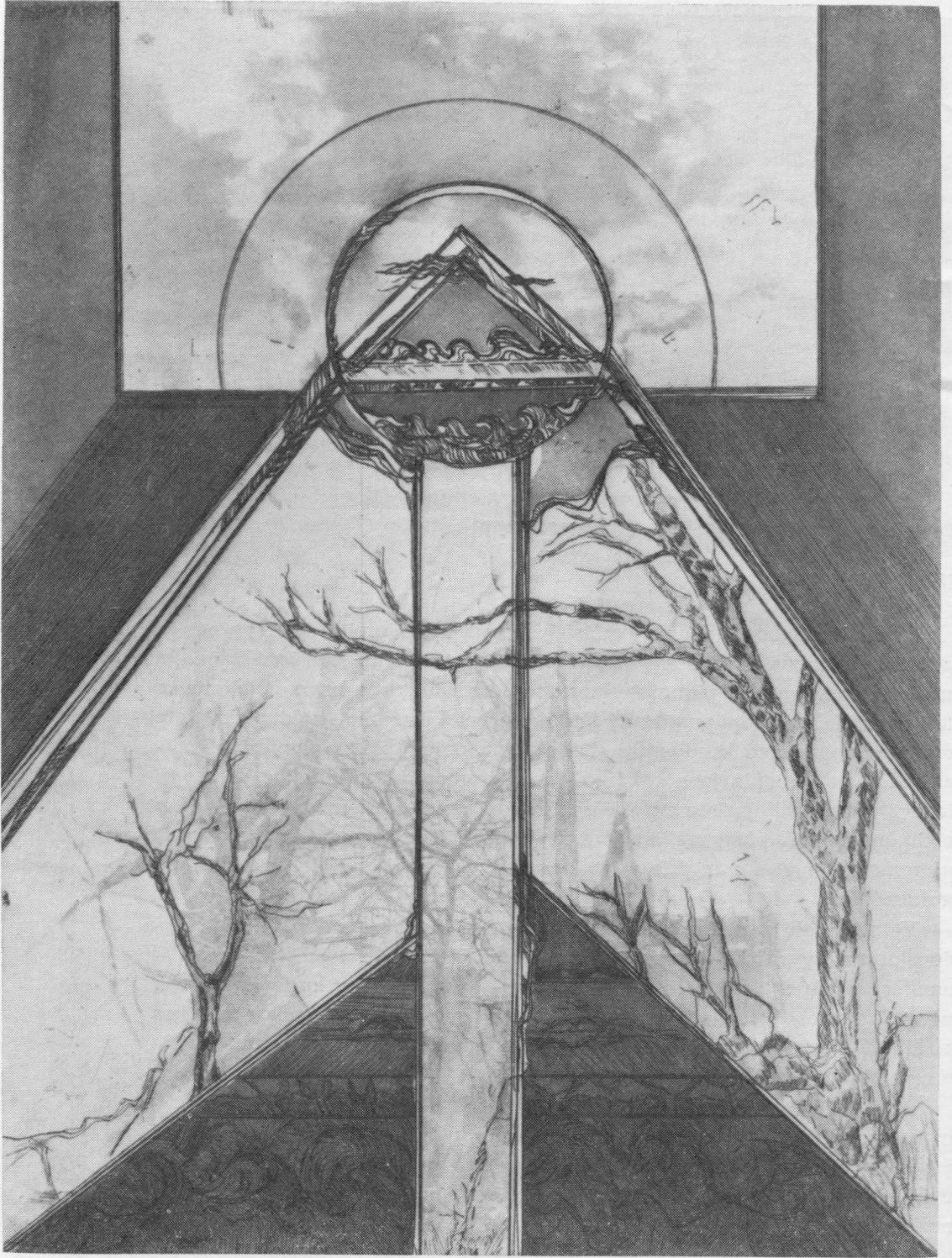
NIJOLĖ JANKUTĖ

Šiame technikos stebuklų amžiuje žmogus labai greitai susigyvena su naujais išradimais ir iš to kylančiu gyvenimo standartu. Nuslūgus pirmajai susidomėjimo bangai, pirmajai nuostabai, kad tai, kas buvo neįmanoma, štai jau įvykdyta, nepaprastiausi išradimai bei laimėjimai traktuojami kaip savaime suprantama kasdienybė. Tik prisiminkime Apolono skrydžius į mėnulį. Kas dabar apie juos bekalba? Toks trumpalaikis žmonijos dėmesys! Jis dar trumpesnis artimo nelaimėms ir kančioms, o trumpiausias ten, kur reikia kasdieninių pastangų, siekiant Gėrio. Žmonija per greitai ir per lengvai pripranta prie visko: ir prie savo nuostabiųjų laimėjimų, ir prie didžiųjų pralaimėjimų.

Vienas tokių pralaimėjimų, su kuriuo mes, tiesiog paradoksiškai, lengviausiai susigyvenam — tai moralinis nuosmūkis. Iš daugelio jo formų ir manifestacijų pagalvokim tik apie vieną — pornografiją, kurią pradedam priimti, tartum savaime suprantamą ir nepakeičiamą mus supančios aplinkos reiškini. Žodžiu — populiariai tariant, gyvenam ir leidžiam gyventi. Tokia jau ta "nauja moralė", ką gi padarysi...

Apie tai būtų galima daug kalbėti, nes visi esame įsukti į tos pragaištingos "koegzistencijos" ir jos rezultatų sūkurį. Tačiau čia norisi atkreipti skaitytojų dėmesį į pornografiją, kurios objektas nebėra hetero ar homoseksualai ar incesto praktikuotojai (pornografijos biznieriai, atrodo, jau išsėmė šias temas), bet Jėzus Kristus.

Trys ne JAV gamybos filmai, kurie, jei krikščionys tylės, be abejo, užplūs šį kraštą, vaizduoja Kristų kaip garbėtrošką revoliucionierių, apgavystėmis bei narkotikų pagalba darantį "stebuklus" ir "prisikeliantį" iš mirusių-

Giedrė Žumbakienė

Ofortas (1976)

KODĖL NIEKAS NEBENORI BŪTI KUNIGU

ČESLOVAS SENKEVIČIUS

Pašaukimų klausimas tampa gyvybinės reikšmės išėivijai. Netekę lietuvių kunigų, prarasime pagrindinius centrus, apie kuriuos sukasi visas lietuviškasis gyvenimas. Tiesa, kai kur turime centrų, kuriems vadovauja ne dvasininkai. Bet jų palyginti yra mažai. Antra, į juos sunkiau įjungti mažamečius, kurie paprastai į parapijas ateina per religinę praktiką ir tuo pačiu nuo mažens yra pratinami reikštis savoje aplinkoje. Ir kaip tas jaunimas bebūtų pratinamas, kaip besisielotų mąstančioji išėivija — pašaukimų reikalas yra labai blogoje padėtyje. Beveik joks jaunuolis nenori tapti kunigu. Ir kurgi ta pagrindinė priežastis? Formaliai bandoma atsakyti — trūksta pašaukimų. Tarytum tie pašaukimai turėtų iš dangaus nusileisti. Mes sėdime ir laukiame. Jei nenusileidžia, ne mes kalti. Dargi kartais tvirtiname, kad seniau tų pašaukimų buvę daug daugiau ir kaip pavyzdį nurodome Nepr. Lietuvos laikus, kai kunigų seminarijos būdavę perpildytos. Žvelgus

jų. Lyg tokio šventvagiško paniekimo dar neužtektų, Kristus vaizduojamas seksualiniuose epizoduose kaip homoseksualas. Tų filmų vardai: "The Passover Plot", "The Many Faces of Jesus" ir "The Sex Life of Jesus".

Didelis ir vieningas krikščionių pasipriešinimas galėtų sulaukyti šių filmų pasklidimą po JAV-bes. Reikia išnaudoti laisvo žodžio ir laisvos spaudos galimybes informacijai, pasipriešinimui, reikalavimui atsižvelgti į moralines, o ne tik fizines teises.

Gelbėdami dėl žmogaus teisių kenčiančius lietuvius, esame surinkę tūkstančius parašų. Ar nejauciame pareigos rinkti parašus, gelbstint mūsų ir visą šio krašto jaunimą nuo tokio grubaus papiktinimo ir dvasinės žalos? Daug stengiantis dėl savęs ir savųjų, reikėtų neužmiršt pasistengti ir dėl Dievo.

giliau, vargu ar reikėtų su tuo sutikti. Prsimintina, kokios priežastys versdavo ne vieną jaunuolį tapti klieriku. "Būsi kunigėlis, bus gerai ir tau, ir mums"... — ne viena realistė motina savo sūneliui pasakydavo. Arba: "Leisiu į mokslus, jei būsi kunigu" — tardavo tėvas, su kurio nuomone tekdavo rimtai skaitytis. Todėl tos seminarijos niekada nebūdavo vien tik pašaukimo atvestais jaunuoliais pripildytos. Buvo vienukių ir kitokių.

Atmetant nuomonę, kad Nepr. Lietuvoje nėra buvę pašaukimų problemos, lengviau bus svarstyti pašaukimų klausimą iš esmės. Kas gi tas pašaukimas? Mano supratimu, tai nesuvaldomas noras dirbti kokioje nors gyvenimo srityje, visai nežiūrint į dalykus, kaip materialinė nauda, ar kitų, kad ir artimiausių žmonių, nuomonę. Toks noras gali gimi tik idealistiškai nusiteikusiam jaunime. Jo, tiesa, Nepr. Lietuvoje netrūko. Buvo suformuotas ir paruoštas mokyklose, šeimose, savo aplinkoj. Todėl netrūko idealistų mokytojų, žurnalistų, politikų, rašytojų, gydytojų ir kunigų. Visi jie pirmiau galvojo apie kitus, o tik paskui apie save. Jie dirbo tautai, žmonijai, mąstė plačiai ir nesavanaudiškai.

Išėivijoj per du dešimtmečius spėjome palinkti po sunkia materialistinio pasaulio dangą. Čia žmogaus vertė nustatoma pagal tai, kokiai profesijai jis priklauso, ką turi įsigijęs, kaip įsikūręs, kiek pinigų aukoja. Noras viską turėti, pilnai naudotis pažangos teikiamais laimėjimais yra labai ryškus ir paliečia didelę daugumą išėivių. Tai yra aukšta užtvara bręstančiam jaunimui, kuris norėtų pamatyti ir kitoki pasaulį, nes dūsinama dvasia veržiasi, ieško. Jei ir pasirodo vienas kitas žiburėlis, bandęs sušvisti kitokia spalva, greitai dingsta prieštaraujančioje visumoje. Pamatoma, kad laimingiausi tie, kurie sugeba, kaip sakoma, eiti su gyvenimu. Tokiose aplinkybėse mūsų šiek tiek suprastas idealizmas panašėja į don-

kichotinę kovą su malūnais. Kas gi nori pasirodyti išjuoktu neišmanėliu? Tuo būdu dirva pašaukimams dygti ir augti nėra ruošiamą, ja rūpintis nėra nei kam, nei kada. Visuomenė daugiau stebėjosi, nei didžiavosi, kad kardinolas, atsisakęs savo hierarchinio posto, išvyko į Afriką paprastam misijonieriaus darbui.

Toliau — stokojame pašaukimų todėl, kad kunigystė nebeturi patrauklumo. Tai daugiausia dėl to, kad kunigų supanašėjimas su pasauliečiais darosi itin ryškus. Modernus gyvenimo būdas, leistos po Antrojo Vatikano Suvaziavimo reformos, kyląs reikalas vis plačiau reikštis visuomenėje kunigus artina prie pasauliečių, nebekalbant apie išorinę išvaizdą. Panašėjimas tolydžio gali dar didėti ir, stokojant kunigų, gali atsitikti taip, kad pašaukimą jaučiantiems pasauliečiams bus leista atlikinėti dvasininko pareigas. Tuo prasidėtų naujas krikščionybės laikotarpis, greičiausiai naudingas prarastojo Bažnyčios autoriteto atstatymui. Jaunimas paprastai į kunigavimą žiūri kaip į užsiėmimą be ateities, kaip į keistą profesiją, kuri tik aukomis teatlyginama, kaip į savotišką verslą, kuriame ne kiekvienas gali būti gabus. Bendra pažiūra į dvasininkų luomą remiasi daugiausia kunigų pavyzdžiais. Niekas per daug nesigilina į pašaukimo kilnumą ir pašaukimo nebando skirti nuo užsiėmimo ar profesijos.

Nekalbant apie negausias išimtis, tėvų paskatinimas yra atvirksčias tam, kuris buvo Nepr. Lietuvoje, kad ir materialistini sumetimą turint galvoje. Dažniausiai čia tėvai vaikams pataria rinktis vadinamąsias praktiškas profesijas. Laimingi jie, jei sūnus tampa gydytoju, inžinierium, advokatu ar net sėkmingu verslininku. Bendrame nore "padaryti pinigų" sutaria visi — tėvai, vaikai, giminės, aplinka. Stebisi visi, kvailina, jei gabus ir darbštus jaunuolis, sakykim, pasirenka studijuoti literatūrą ar ruošiasi būti mokytoju. Humanitariniai mokslai — tinginiams arba negabiems. O su teologija dar blogiau.

Prie visų čia paminėtų priežasčių jungiasi dar žinojimas, kad kunigas negalės

sukurti šeimos ir turės gyventi skirtingą nuo kitų savo draugų gyvenimą. Kad ir idealistiškai nusiteikęs jaunuolis čia gali suabejoti. Ar išlaikys? Jei ne, kas tada? Kokia padėtis? Kaip teks elgtis? Dangstytis? Vaidinti? Atvirai rodytis? Niekas, rodos, netinka. Darosi baugu. Nežinia slegia. Ryžtas mažėja. Čia jau nebe idealizmo ar pašaukimo reikalas. Jaunuolis jaučia, kad sėkmingą sprendimą gali padaryti tik stipri valia, ir tai ne kokia vienkartinė, bet ilgalaikė. Jis dairosi aplinkui ir mato skirtingą katalikų dvasininkų padėtį. Kyla klausimas, argi šeima galėtų trukdyti gerai atlikti pasiimtas pareigas? Kodėl tų trukdymų nejaučia geri mokytojai, geri gydytojai, visuomenininkai, politikai, rašytojai? Kodėl kunigas turi būti vienas, kad gerai atliktų savo pareigas? Kodėl neleidžiama pasirinkti? Be abejo, tokie ar panašūs klausimai užgula jaunuolį, pagalvojantį apie galimybę tapti kunigu.

Čia suminėtos priežastys yra lengvai visų pastebimos, diskutuojamos raštu bei žodžiu, visur ir visai. Tačiau į pašaukimų klausimą giliau žvelgiant, prasiveria ir kiti ne mažesnės svarbos dalykai, kurie lemia jaunuolių apsisprendimą. Svarbiausias jų gal bus religinio auklėjimo ir religinės praktikos stoka iki to laiko, kada reikia save paklausti: kuo gi aš noriu būti? Tik retesniais atvejais pašaukimas staiga atsiranda. Dažniausiai jis yra paties gyvenimo suformuojamas. Ir čia prasideda ta didžioji problema. Štai — šeimai religija yra sekmadieniais nuvažiuoti į savą lietuvišką bažnyčią. Vežami vaikai, atliekamos visos apeigos ir ramiai grįžtama namo. Vėl šešios laisvos dienos. Štai — mokyklose, net ir katalikiškose, krikščionybė suprantama daugiau kaip mokslas, ir tai nelengvas, painus, neįdomus. Ieškantis, kuriantis, besiveržiantis jaunimas nesiremia teorijomis ar istorinėmis figūromis, įskaitant ir šventuosius, nesiremia, kai ateina apsisprendimas: būti tuo ar tuo? Svarstymuose jis ieško šiandieninių herojų, jais žavisi, juos seka net iki kraštutinumo. Kiekviena naujovė jam yra privalumas. Jis sutinka istorijoje

ne vieną kartotą reiškini, kaip naują, nes jis yra jo amžiuje ir jį veikia tiesiogiai. Religinėje srityje jam trūksta religinio išgyvenimo, pojūčio, įsijautimo, kad krikščionybė yra gyvenimas, ne mokslas ar forma. Tik šiandieniniai pavyzdžiai jį gali paveikti, išjudinti, uždegti ir tuo būdu atitinkama linkme pastumti.

Vis dėlto kai kurių kraštų statistikos pastebi nežymų pašaukimų gausėjimą. Aiškina, kad jaunimo domėjimasis marksizmu ar kitomis gyvenimą bandančiomis tvarkyti idėjomis ryškiai mažėja. Daugelis jų pasirodo nepraktiškos ir dėl to nepajėgiančios suformuoti geresnės ir naujos visuomenės. O krikščionybė praktikoje yra įmanoma, išbandyta ir pavyzdžiais paremta. Ją tik gadina patys žmonės, ne vienu atveju įskaitant ir krikščionybės vadovus. Todėl jaunimo tarpe gali atsirasti natūralus noras tapti kitokiais, daugiau žadančiais ir duodančiais tikinčiosios visuomenės vadais. Tačiau bendrinė jaunimo nuotaika remiasi daugiau ieškojimu, negu aiškiu siekimu. Dėl blaškymosi prarandamas bet koks pastovumas ir tikrumas. Į viską žiūrima su nepasitikėjimu. Per labai trumpą laiką ir mokslinėse, ir politinėse, ir auklėjimo, ir kitose gyvenimo srityse teigimai ir absoliutūs užtikrinimai virto paprastais diskutuotiniais dalykais, netgi neiginiiais. Pradėta žiūrėti plačiomis viso pasaulio ar net ir erdvių akimis. Dingo koncentracija į save, nes modernūs aukštos pažangos laikai vertė dėmėtis naujais kone stebuklingais bandymais.

Išėivijoje rūpinamės tautiniu išlikimu. Visos jėgos yra telkiamos lietuvybei. Rodos, užsimota per kartų kartas išlikti lietuviams, net ir tose vietose, kur visiškai nebeįmanoma. Kartais tos perdėtos pastangos neigiamai atsiliepia į ugdomo balansą. Tėvai, nieko kito nebesitikėdami, nebenerėdami, tik džiaugiasi, kad jų sūnus susikalba lietuviškai, baigia lituanistikos mokyklą, na, ir pagaliau, jei dar veda lietuvių; tai ko gi daugiau? Rodos, tai jau ir yra viso tautinio auklėjimo apvainikavimas.

Neneigiant pirmumo šeimose vaikus auklėti tautiškai, vis dėlto matyti, kad per mažai naudojama proga į lietuvybės reikalus prideramai įpinti ir pašaukimų būtinybę. Mūsų išėivišku požiūriu, juk lietuviškoji kunigystė nebegali būti vien tik pašaukimas į dvasinį luomą. Išėivija į lietuvių kunigą žiūri, kaip į visokeriopą vadovą. Ne labai juo žavisi, jei jis teatlieka pastoracinį darbą. Tai gali atlikti ne blogiau ir kitos tautos žmonės. Kalba praktiškai nebėra kliūtis. Iš lietuvių kunigo laukiama daug daugiau. Ir užtat į pašaukimus čia turėtų būti žiūrima plačiau ir iš tikroviškos pusės. Mūsiškasis pašaukimas tampa ne vien tik kunigyste, bet didžiu tautiniu uždaviniu, kurį gali sėkmingiau atlikti specialiai tam pasišventę žmonės. Dėl gyvenimo sąlygų pasauliečiai veikėjai tegali skirti laiko trupinius. Tuo tarpu kunigas savo lietuviškoj parapijoj tautiniam darbui turi nepalyginamai geresnes sąlygas. Turime gražių pavyzdžių, kaip lietuvis kunigas gali prikelti "mirusius" tautiečius, gali rasti bendrą kalbą su trečiosios kartos išėiviais, organizuoti jų stovyklas ir tapti jų vadovu. Štai kodėl ir tautiniame jaunimo auklėjime turėtų būti aptariamas pašaukimų klausimas, kaip neatskiriamoji tokio auklėjimo dalis. Jei į lietuvių kunigą bus žiūrima ne vien kaip į Kristaus vynuogyno darbininką, bet ir kaip į savos visuomenės tautinį vadovą, pašaukimų klausimas atsistos kitokioje šviesoje. Tapti kunigu jaunimui nereikš užsidaryti šventovėje ar vienuolyne, dalinti sakramentus, aukoti mišias, lankyti ligonis ir parapiečius. Tapti kunigu — tai plačiausi tautinio ir religinio darbo laukai, kuriuose tu esi kūrėjas su neribota iniciatyva, vadovas, dirbąs pilną laiką saviesiems, žmogus, į kurį gali visi atsiremti, centrinė ašis, apie kurią suksis visas kolonijos gyvenimas. Ir su labai dideliu atlyginimu — tai malonus pasitenkinimas, didi širdies ramybė, kad galėjai tarnauti artimui. Tokio dalyko už jokių milijonus dar niekas nenupirko. Jį galima įgyti tik savuoju gyvenimu. Ar šitaip suprasta kunigystė ne labiau jaunimą žavėtų?

RUBAJATAI

1.

Verda melo pragarai prie žemės irstančių krantų.
Despotai apsikarstė bombom ir blevyzgom lig dantų.
Laisvė — cinikų ir niekšų apšmeižta Pelenė.
Žmogau, kokiam žvėry dabar atgimsi tu?

2.

Minioj randi tik nerimą ir spūsti.
Vienatvėj, kaip nuskintas žiedas — džiūsti.
Dangau, kur dingo mano ieškomi veidai?
Nejaugi teks ir man vilčių ugnis užpūsti?

3.

Lyg šviną ant kojų, tu krauni daiktą prie daikto,
Tarsi niekuomet nebus gana to godulio prakeikto.
Ir tu žinai, kad visa tai pradings, kaip dūmai vėtroj...
Ar žmogaus makaulėj, kaip vagių apgrobtame laive, nestinga sraigto?

4.

Tikiu, tu grįši vėl. Ir grįši ne viena:
Melai ir įtarimai bus man tavo dovana!
O, kaip norėčia bėgt ir aš į tą pajūrio pušynėlį,
Kur meilė, rodos, buvo ir tikra, ir amžina...

5.

Mudu žaidžiam dailu, toki mėlyna žaidima.
Net varnos, tai matydamos, kvatoti ima:
Tu dar nardai vasaros vilionių vandeny,
O aš veržiuosi į beprotišką pavasario degimą.

6.

Seniai tu atgulei į žemę, mano saulių saule!
Pradingo tavo pėdsakai buvimo pievų piaule.
Ar su vėlėm tu neateisi pažiūrėt, kaip aš čia gyvenu,
Dar vis tikėdamas svajonių ir sapnų apgaule?..

7.

Norėčia aš, o Tėve, pakalbėti su Tavim rimtai:
 Man rūpi šio gyvenimo prasti ir irūs pamatai.
 Bet Tu vargų ir rūpesčių turi su saulėm ir planetom...
 Kaip klaidžioja ir triūsia skruzdėlė — kažin, ar Tu matai.

8.

O milžine, kokiom audrom liepsnoji tu!
 Kiek savo gelmėje slepi žiaurumo ir klastų!..
 Kas atsitiktų vabalam, ir kurmiam, ir žmonių kvailybėm,
 Jei tu išbėgtum iš plačių ir neaprépiamų krantų?..

9.

Kartais, kai užgaulių siela kupina, žmogus pakliedi.
 Kartais pats matai, kad į pakalnę kaip akmuo jau riedi.
 Bet ir vėl sužvilga saulėje nenuoramos sapnai —
 Žmogų į gyvenimą Tu atvedi kaip laisvą girios briedį.

10.

Būtis ir nebūtis. Kokia sena ir nusibodusi daina!
 Būtis — gal paukščio lėksena, o gal nuskurdus samana.
 Mes plušame ir medų kraunam, geliam tarsi angys,
 O štai ir nebūtis — tamsa klaiki ir amžina.

RUBAJATAS (lietuviškai — ketureilis) — sena poezijos forma. XI a. po Kr. rubajato formą išstobulino persų mokslininkas ir poetas Omaras Chajamas (Omar Khayyam), gimęs apie 1034 m., miręs 1123 m. Chajamo rubajatam būdingas intelektualinis skepticizmas, panteistinė mistika, epikuriškas fatalizmas (raginimas džiaugtis trumpalaikėm gyvenimo gėrybėm ir grožybėm), melancholija. Stambų pluoštą Omaro Chajamo rubajatų į lietuvių kalbą išvertė Linas Broga. Lietuvoje jie išleisti atskira knyga.

Rubajatai turi būti rašomi tam tikra griežtai nustatyta forma. Trys eilutės yra rimuotos, o viena (trečioji) nerimuota (a,a,b,a). Rimas yra vyriškas, kai paskutinis skiemuo yra kirčiuotas, moteriškas — kai paskutinis skiemuo nekirčiuotas. Paprastai, jeigu rimuotos eilutės yra vyriškos, tai nerimuotoji turi būti moteriška ir atvirkščiai.

Iš lietuvių poetų rubajatus mėgino rašyti tik Kleopas Jurgelionis. Jis taip pat išvertė ir keletą Omaro Chajamo rubajatų. Labiausiai dabar šią poezijos formą yra pamėgęs mūsų poetas Stasys Santvaras. Jis jau yra parašęs nemažą rubajatų. Čia su kai kuriais jų supažindiname mūsų skaitytojus.

VILNIUS IR LIETUVOS PATRIARCHAS DR. JONAS BASANAČIUS

JONAS MIŠKINIS

Vilnius — Lietuvos politinis ir kultūrinis centras. Net ir po Jogailos personalinės unijos su Lenkija Vilniuje posėdžiavo senatas ir rinkdavosi seimai. Didysis kunigaikštis Aleksandras, nors tapęs Lenkijos karalium, gyveno Vilniuje. Taip pat Vilnius buvo centras Lietuvos didikų, kurie čia statė rūmus, bažnyčias, vienuolynus. Vilnius davė šventąjį Kazimierą. 1570 m. jėzuitai įsteigė aukštąją mokyklą, vėliau, 1579 metais, tapusią garsiuoju Vilniaus universitetu.

Vilnius buvo meno centras ir labai imponavo savo architektūra — bažnyčiomis, rūmais, gotiniais, renesansiniais, barokiniais ir klasikiniiais. Aplamai Vilniaus menas buvo europinis. Rytų bizantiškieji, rusiškieji elementai Vilniuje nežymūs ir nepadarė jo menui jokios įtakos. Nors XIV-XVI amžiuje stačiatikių gailavas buvo stiprus ir su didoku skaičiumi mažų cerkvių, bet istorinių aplinkybių įtakoje stačiatikių menas Vilniuje negalėjo vystytis ir pagaliau visiškai išnyko.

Tačiau nuo rusų okupacijos — 1794 metų Vilnius nebeteko sostinės vardo. Jis tapo tik administraciniu centru — vienu iš 6 visoje Rusijoje. Po 1831 metų sukilimo rusai įsiutę uždarė Vilniaus universitetą, palikdami tik teologijos ir medicinos akademijas, bet po 10 metų pirmąją perkėlė į Peterburgą, o antrąją visai likvidavo.

Taigi Vilnius buvo švietimo, mokslo ir meno židinys. Jis sukonzentravo savyje rinktines jėgas. Nors vyraujamąjį vaidmenį anuomet Vilniuje vaidino nelietuviai, tačiau lietuviška idėja kažkaip savaime kilo. Patsai gi Vilnius buvo dažnai minimas ir garbinamas kaip Lietuvos sostinė. Atsirado vis daugiau ir daugiau Vilniaus garbintojų. Iškilė eilė lenkiškai rašančių lietuviškos kilmės rašytojų, pavyzdžiui: Adomas Mickevičius, Kondratavičius ir kiti. Juodu padarė Vilnių Lietuvos Meka, kurios Aušros Vartuose šviečia Stebuklingoji Mergelė

Marija. 1858 m. Kondratavičius, garbindamas Aušros Vartų Mariją, rašė taip:

Marija, Motina Dievo,
Kenciančių vargšų Motute,
Kuri sargyboj Jogailos
Sostinės vartuose stojai,
Žvilgterk į klūpančią minią,
Prie šių sujaudintų vartų:
Motin! Nusizeminę šaukiamės
Tavo apgynimo. . .

Šalia lenkiškųjų kūrėjų atsistojo žemaičiai. Jų priešaky stovėjo Stanevičius, S. Daukantas, vysk. M. Valančius. Stanevičius sukūrė ekspresingą "Žemaičių šlovę", kupiną tautinės dinamikos, primenančią A. Mickevičiaus "Jaunystės Odę". Čia poetas piešia šviesiomis spalvomis bundančią Lietuvą, pasiklovusią prikelti visus Lietuvos didvyrius nuo Rimgaudo iki Kęstučio laikų. Stanevičius poezijoje rašė:

Mačiau Vilnių, šaunų miestą,
Seną mokslų gyvenimą,
Nuo žemaičių beapsėstą
Ir jų tikrą sutarimą.
Šlovė kožną privadino
Gera tėviškei daryti,
Ir ką amžiai pagadino,
Čėsas yra sutaisyti. . .

Ši romantiška giesmė atitiko lietuvių tautos renesanso laikotarpį — "Aušros" laikus.

Daugeliui yra žinoma, kad pašauktiesiems romantikams, aušrininkams Vilnius buvo didelis įkvėpimas jų ryžtinguose darbuose. Todėl Vilniaus vardas visada buvo "Aušros" skiltyse linksnuojamas.

Tų romantikų prieky atsistojo Lietuvos patriarchas dr. Jonas Basanavičius, kuris prieš 50 metų mirė Vilniuje. Jis 1923 m. paskelbė savo studiją apie Vilnių dainose. Jis nustatė, kad lietuvių liaudies dainos skelbia Vilnių Lietuvos kovų centru. Jis taip rašė: "Anot dainų liudijimo, lietuvių Vilniuje gyventa, ne tik Vilniaus krašte, ly-

giai ir visos Lietuvos gyventojų su savo sostine Vilniumi įvairių santykių turėta; lietuvių bernelių pačiame Vilniaus mieste ir jo apygardoje į Lietuvos kariuomenę stoji, karuose ir kovose dalyvauja, rodos, ne kartą už savo šalelės laisvę ir nepriklausomybę galvas guldant. Yra daug dainų, kurių šitą liudija. Vienos jų kilę karų laikais su kryžiuočiais - maskoliais. Yra visa eilė dainų, kurių žinomi net 36 variantai — visuose Lietuvos kraštuose paplitusių ir todėl labai populiarių dar iš senovės lietuvių karo epikos, kuriose apdainuojama kovos Vilniuje, jo apygardoje lietuvių kareivių bernelių žuvimas, jų laidojimas...“

Šiomet vasario 16 sukako 50 metų, kai mirė Vilniuje tautiško atgimimo tėvas dr. Jonas Basanavičius. Jis buvo „Aušros“ laikų vienas iš žymiausių to laikotarpio lietuvių veikėjų.

Anais carų priespaudos laikais dr. J. Basanavičius, gyvendamas toli nuo gimtojo krašto, vis tiek be pertraukos siejo lietuvių tautos laisvę, visu ryžtumu nepavargstamai dirbo ir rūpinosi Lietuvos prisikėlimu. Mat, jis buvo pasiryžęs pirma pasitaikiusia proga sugrįžti į savo gimtąjį kraštą ir jam aukotis. Ir kaip tik palengvėjo aplinkybės, jis nieko nebelaukė ir tuoj sugrįžo tėvynėn. Tačiau pirmasis tikslas, kur nukrypsta dr. J. Basanavičius, buvo Vilnius. Pasak jo, čia yra Lietuvos sostinė, čia yra Gedimino sukurtas miestas, čia yra buvęs lietuvių kultūros centras. Taigi čionai ir buvo tas svarbiausias taškas, kuriame daugiausia dirbo. Vėliau jis tai dar labiau išryškino, nes tiktai Vilniuje sukūrė, sutelkė, surinko daugelį lietuvių tautos brangenybių. Tos brangenybės — tautos turtas, toks buvo didelis, kuris aiškiai kalbėjo, kad tikrai prašvis Lietuvos dvasia.

Dr. J. Basanavičius rūpinosi, kad tautos dvasios kūrybiniai turtai būtų apsaugoti nuo pražuvimo. Todėl jis dar tyrinėjo Lietuvos praeitį ir surašė daugybę senovės pasakų bei dainų. Jis išleido dvi storas knygas: „Ožkabalio dainų“ ir 5 tokias pat knygas „Lietuviškų pasakų“. Be šių darbų jis dar parašė ir kitokių veikalų. Daugiau-

sia apie lietuvių tautos praeitį. Tai yra didelis lobynas mūsų tautos praeičiai bei kalbai pažinti. Jis yra buvęs vienas iš pirmųjų steigėjų Lietuvos Mokslo Draugijos, kuri buvo įkurta 1907 metais Vilniuje. Ši draugija labai plačiai varė savo garbingą darbą.

Gyvendamas Vilniuje, dirbo su dideliu pasiryžimu ir atsidavimu. Be jo neapsiėjo joks svarbus darbas. Jis politikas, publicistas, mokslininkas, gydytojas. Dr. J. Basanavičius buvo pirmasis iniciatorius, siekiant lietuvių tautai politinės ir kultūrinės autonomijos. Jo pastangomis 1905 metais sušaukiamas lietuvių tautos didysis seimas. O 1918 m. vasario mėn. 16 dienų jis pirmas pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą.

Vilniuje jis gyveno iki pat mirties. Turėjo nedidelį kambarėlį, kuriame užsidaręs, kaip koks vienuolis, dirbdavo. Net ir tada, kai lenkai užgrobė Vilnių. Jis Vilniaus neapleido ir neišvažiavo į laisvają Lietuvą. Vilniuje likęs, dar aktyviau dirbo ir plėtė lietuvių tarp sulenkėjusių lietuvių.

Pažymėtina, kad dr. J. Basanavičiui teko 25 metai gyventi ne Lietuvoje, bet kur tik jis buvo, kur gyveno, visur buvo žinomas kaip patriotas lietuvis, kaip aukštos dorovės ir didelės tolerancijos bei geros širdies žmogus.

Tas didis ir garbingas Lietuvos patriarchas, sulaukęs žilos senatvės, mirė 1927 m. vasario 16 d. Vilniuje. Jis palaidotas Vilniaus miesto (Rasų) kapinėse.

Dr. J. Basanavičius prieš 50 metų mirė, bet jo idėjos gyvos ir po jo mirties. Jis liko lietuvių tautai apgaubtas kilnumo simboliu. Jis buvo ir bus gyvas mūsų tautoje. O jo didvyriški darbai amžiais bus minimi laisvę mylinčių lietuvių.

• Lenkijos kardinolas Wojtyła pamoksle Wavelio katedroje pabrėžė, kad kiekvienam žmogui priklauso neliečiama teisė siekti tiesos, kuri veda į Dievą ir suteikia žmogaus gyvenimui tikrąją prasmę.

• Vienos universiteto teologijos fakultetą praėjusiais mokslo metais lankė daugiau kaip tūkstantis studentų.

MAŽOJI VASAROS BAŽNYČIA

ANTANAS SAULAITIS, SJ

Bažnyčia (ne plytų, bet tikinčiųjų šeima) yra visuotinė, neišskirianti nė vieno ir primanti (tikrai ar bent savo atvirumu) kiekvieną. Bažnyčia yra ir vietinė, įsikūnijusi savo aplinkoje; todėl galima kalbėti ir apie "Lietuvos Bažnyčią", "Sao Paulo Bažnyčią" ir apie mažąją vasaros bažnyčią arba jaunąją tikinčiųjų šeimą, susibūrusią savaite ar ilgiau stovyklauti.

Jauno išėvijios lietuvių brendimo ritme vasaros stovyklos teikia ypatingą akstiną, sukuria gamtoje supintą lietuvišką aplinką, kurioje įgyvendinamos žiemos metu lituanistinėje mokykloje, organizacijoje ir šeimoje įgytos žinios, praplečiamos įprastinės pažintys, išgyvenami nauji ir atmintini jausmai. Kaip ir kūnu, taip ir dvasia augdamas nevienodu greičiu, dažniau šuoliais, stovyklos bažnyčioje vaikas ar jaunuolis gali rasti progą pasispausti pirmyn. Ne kiekviena eilinė parapija ar lietuvių jaunimo organizacijos vienetas sugeba išvystyti jaunoje širdyje sukauptus troškimus, jausmus, pergyvenimus, viltis. Todėl Bažnyčia ir yra, tarp kitko, numačiusi ypatingus liturginius dėsnius vaikų ir jaunimo pamaldoms: nertas stovyklautojas pasakys: "Man pamaldos stovykloje daugiausia patinka. Čia daug lengviau melstis".

RELIGINĖS PROGRAMOS SIEKIMAI

Stovyklų religinės arba liturginės programos vedėjai žino, kad iš artimesnės ir jiems įdomesnės bažnyčios stovyklautojai grįžta į kasdienį parapijos gyvenimą, paįvairintą katalikiškose mokyklose ar jaunimo sambūryje. Taip pat jaučia, kad vasaros pergyvenimai gali jauną lietuvių paveikti ilgesniam laikui ar net visam gyvenimui. Todėl pamaldos, susikaupimo valandėlės, pokalbiai, religiniai darbeliai, vaidinimėliai, diskusijos ir apeigos taikomos ne sukurt atskirą Bažnyčios pajutimą, o padėti giliau įsijungti į Bažnyčią tokią, kokia ji yra parapijoje ar lietuviškoje visuomenėje.

Stovyklos religinė programa nėra sau tikslas, o priemonė, talkinanti tėvų, mokytojų, dvasininkų ir kitų pastangoms.

Kapeliono ir jo talkininkų bei bendradarbių tikslus galima suvesti į šiuos šešis dalykus: padėti jaunuoliui melstis (tai yra, vystyti savo ryšį su Dievu); viešai melstis (ir tuo bei kitais būdais liudyti savo tikėjimą žodžiu, judesiu); jaustis Bažnyčios dalyviu (nes dažnai Bažnyčia tebereiškia vyskopus, kunigus ir popiežių); suprasti savo vaidmenį ar reikalaujamą įnašą tikinčiųjų šeimon; surišti tobuliau religinius pergyvenimus su kasdieniais įvykiais, žmonėmis, jausmais ir vietomis; išgyventi Lietuvos Bažnyčios kelią per kančią į prisikėlimą. Neabejotina, kad lietuviškoje tikinčiųjų šeimoje išgyvenęs nuolat atnaujinamą Bažnyčią (užuot pirma suėjęs su ja į sąlytį nelietuviškoje parapijoje, mokykloje ar sambūryje), artimiau prisiriš ir prie žmonių bei aplinkos, kurie jo pergyvenimą supa.

VELYKOS RUGPIŪČIO MĖNESI

Mažajoje vasaros bažnyčioje gali sutikti visko: visko, kas jauno žmogaus tikėjimą — atsakomybę už kitus Dievo akivaizdoje — galėtų išreikšti ir ugdyti. Šiame straipsnyje trumpai apžvelgiami liturginės programos dalykai, parinkti iš 1977 m. JAV stovyklų.

Neringos stovykloje lietuvių kalbos ir kultūros pamokų vedėjai kilo mintis lietuviškai nekalbančius stovyklautojus pamokyti marginti margučius, nes daugelis yra kelintos kartos ir toli gyvenančių šeimų vaikai, kurie nelanko lituanistinės mokyklos. Jeigu margučius, tai kodėl nesurengti lietuviškų Velykų beržais ir pušimis apsuptoje stovykloje?

"Velykų" išvakarėse vyko tradicinė ruošė: numarginta 20 tuzinų margučių, paruošti vainikai procesijai, ruoštos keturių instrumentų orkestrėlio repeticijos. Susikaupimo vakarą dalyvauja Susitaikymo sakramento apeigose (Didžiojo Ketvirtadienio bruožas),

atvaidinami vaizdai iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos su skaitymu apie Kristaus kančią (Didysis Penktadienis), apsieinama be naktipiečių (Didysis Šeštadienis).

Dar saulei nepatekęs, pro dešimtį namelių eina procesijos pradžia: paprastas kryžius su balta stula ir būrelių nupintais Prisikėlimo vainikais, žvakės, kunigas ir dviejų fleitų, trimito ir akordeono mažosios bažnyčios orkestras, Lietuvos vėliava. Nameliais jaunesnieji įsijungia eisenon, nešdami savo gamybos liturginę vėliavą (su įrašais "Kristus yra mūsų šviesa" ir pan.), o vyresnieji — skaitydami savo kūrinių "Geroji Naujiena šiandieną" jau procesijoje dalyvaujantiems (tai vietoj garsiosios "Exsultet" giesmės). Gražiausi stovyklon atsivežti drabužiai drėgsta šalta rytmečio rasa, pievą pripildo stovyklos varpo garsai, kol procesija pasiekia altorių, apsupamą tuzino liturginių vėliavų. Orkestras palydi giesmes ir dar nuo savęs prideda keletą, įskaitant Beethoveno devintosios simfonijos giesmę džiaugsmui ir vieną Aleliuja.

Po pamaldų atsiveria valgyklos durys, išeina šeimininkė, apsirengusi Velykų bobute ir dalija margučius. Už jos — skubiai virėjų paruoštas velykinis stalas. Ir maži, ir dideli pievoje ridena margučius ir beveik visus per pusryčius sutašo. Visi išmokę lietuviškai pasveikinti vienas kitą: "Su šventom Velykom!"

Prieš porą metų Neringoje buvo suruoštos Kalėdos — irgi vasaros bažnyčioje.

IR KOJOS ANT SIENOS MIŠIŲ METU

Vaidinės priemonės mokykloje, organizacijoje, posėdžiuose, pokalbiuose, namuose ir visur labai reikalingos, nes žmogus išmoksta tik 16% savo turimų žinių iš žodžiu girdėtos medžiagos (čia nekokia naujiena mūsų paskaitininkams ir pamokslininkams). Dažnai stovyklose tos dienos liturginė mintis (kad ir ne visi dalyvautų pamaldose kasdien ten, kur jos vyksta pagal amžiaus grupes, pastovykles ar pan.) trumpai išrašoma ir iliustruojama skelbimų lentoje, valgykloje ar kitur, kad dalyvausan-

tieji ar dalyvavę geriau įsigilintų, o nedalyvavę pasinaudotų.

Kai mišių tema buvo Kristaus sekėjai, kurių Marija geriausias pavyzdys, stovyklautojai pradžioje nupiešė savo pėdą ant popieriaus, kuri po skaitymų ir pamokslėlio aukojimo metu atnešė ir priklijavo prie sienos už altoriaus, nes "norime būti Kristaus sekėjai". Labai dažnai religinių pokalbių išvados, išpieštos dideliuose popieriaus lakštuose, mišių metu parodomos, paaiškinamos ir pakabinamos, pavyzdžiui, mažųjų mintys apie temas "Dievas mus myli" ir "Mes mylime Dievą". Mišių tema, išreikšta piešiniu arba keliais žodžiais ("Bažnyčia yra vilties laivelis", "Dievas Tėvas yra gailėstingas"), pakabinama prieš altorių, kad ir stovyklautojo, ir kapeliono mintys nenuklystų.

TEATRAS BAŽNYČIOJE?

Amerikos vyskupų anketoje, išsiųstoje visiems kunigams šį pavasarį, yra klausimas: "Ar mišių skaitymai buvo inscenizuoti? Ar buvo chorinių skaitymų?" Kas neatsimena kalėdinių vaidinimėlių kokioje nors kaimo bažnytėlėje arba užmiršo apie Oberamergau, gal nustebs, lietuvių stovykloje ne tik išgirdęs, bet ir pamatęs Gerojo Samariečio, Gailestingo Tėvo (seniau vadina mo Sūnaus Palaidūno), paralyžuoto žmogaus, Kristaus kančios ar kitą vaidinimėlių mišių metu. Teatro istorijos žinovai žino apie jo kilmę iš religinių apeigų, o dabar teatras vėl grįžta Bažnyčion.

Ne visi Kristaus palyginimai ar jo gyvenimo įvykiai (taip pat ir Senojo Įstatymo epizodai) lengvai vaidinami. Tada vyksta dramatinis skaitymas, kaip ligi šiol Didžiąją Savaitę, kai skaitoma Kristaus kančia. Įvadui į skaitymus iš Šv. Rašto arba po jų paaiškinimų būna ir kiti vaidinimėliai. Pavyzdžiui, kai tema yra *Dievo sandora su žmonėmis*, vaidinamos įvairios sandoros (ar sutartys) tarp žmonių: draugų susitarimas pasidalinti pamokų ruošą, tarnautojo sutartis su darbdaviu, indėnų sutartis ir taikos pypkė, valstybių vadų sutartys, vedybinė sutartis tarp jaunųjų ir pan., kurių

kiekviena scena parodo pagrindinius sandoros bruožus, kad stovyklautojai pajustų, kuo panaši ir kuo skiriasi Dievo sandora su žmonėmis per Kristų.

Išvis, ne visada stovyklautojai tik sėdi ar stoja, bet ir juda pamaldų metu. Tai dramos pradai. Ar netiktų pritaikyti Sadutę aukojimo eisenai?

SLĖPINIŲ NAUJAS IŠGYVENIMAS

Ypatingieji būdai susitikti su Dievu Kristuje arba sakramentai iš naujo išgyvenami stovyklos apeigose. Retas kuris vaikas atsimena savo, broliuko ar sesutės krikštą, todėl pakartojami visi Krikšto sakramento bruožai: skaitymai, maldos, žvakė, tikėjimo išpažinimas. Išorinis sakramento ženklas, kuriame slypi sakramento prasmė, išreiškiamas, kai stovyklautojo paklausama: "Ar Tu, Egle, tiki Dievą Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią?" ir atsako: "Taip, tikiu", persižegnojama švęstu vandeniu, kurį laiko vienas iš vadovų ar vadovių. Sekanti eilė prie kitų vadovų (dažnai įskaitant ir kunigą), kurie nykščiu užtepa kvapią alyvą ant kaktos, sakydami: "Tegul Šventoji Dvasia suteikia Tau stiprybės ir išminties". Jei įmanoma, tada ant pečių uždedama stula su lietuvišku religiniu simboliu, vaizduojanti naują baltą rūbą. Vyresniems stovyklautojams aliejus primena ir Sutvirtinimo sakramento prasmę, ir apeigas, paruošia ir Ligonų patepimo sakramentui.

Susitaikymo sakramento bendruomeninė prasmė išryškėja bendrose apeigose, kurios šiais metais įvestos visai Bažnyčiai. Jaunimui jos savaime suprantamos, suaugusiems ir pripratusiems tik prie klausyklos formos daug sunkiau prie kitų atsistoti ir tyliai kunigui pasakyti tai, ką širdyje jaučia ir už ką gailisi ar prašo Dievo pagalbos. Dažnai šios apeigos vyksta susikaupimo dieną (ar vakarą), su giesmėmis, skaitymais, pačių stovyklautojų sukurta sąžinės sąskaita, gailėsčio maldomis (visi atsako: "Viešpatie, atleisk mums"), ryžtu ateičiai ("Padėk mums, Viešpatie) ir padėkos malda. Kol vyksta asmeninė Susitaikymo da-

lis, kiti gieda ar klausosi skaitymų ar pamaldžios muzikos.

Nesunku stovykloje iškepti neraugintos duonos iš miltų ir vandens, pagaminus paplotėlius. Kartais suaugusiems sunkiau suprasti, kaip vaikų maišyta, minkyta ir kepta duona gali tapti Kristaus Kūnu taip pat, kaip plonoji įprastinė (ir dabar nebepatar-tina) ostija, nors aukų paruošimo malda sako: "Tai žemės ir žmogaus rankų darbo vaisius, kuris mums taps gyvybės duona". Rytų apeigų krikščionims tai būtų ne naujiena kramtyti tą Duoną.

"NUO SAULĖS UŽTEKĖJIMO IKI NUSILEIDIMO..."

"...Aukojama tyra auka Tavo garbei". Eucharistinės maldos, sukurtos vaikams ir dar neturinčios oficialaus lietuviško vertimo (praėjo vos ketveri metai nuo jų paskelbimo), jaunam žmogui suprantamesne kalba jį ruošia Bažnyčiai, kuri visų pirma yra suaugusių ir apsisprendusių krikščionių reikalas. Dažnesni atsakymai — "Garbė Dievui aukštybėse", "Jėzus savo gyvybę už mus atidavė", "Tave garbiname, Tave giriame, Tau dėkojame" ir pan. — sukuria prienamesnį ritmą ir palaiko dėmesį.

Stovykloje šviesos tema pamaldos vyksta ir aušros metu. Stovyklautojai išeina žvakutėmis nešini, skaito savo kūrinius ir iš Šv. Rašto apie tamsos ir šviesos amžinas rungtynes ir tyliai stebi tekančią saulę, ištikimą kaip Dievas savo pažadams. Prie laužo vakarą susikaupę stovyklautojai ramesni, jautresni kiekvienai minčiai, pojūčiui. Dainavoje per moksleivių stovyklą po mišių visi tik nutilo, susijungę tylia malda nejudėdami, kažką šventa aplinkoje, kituose ir savyje pajutę.

Sudėtingesnių stovyklos pamaldų kapelionas vienas nesuruoš, ypač kad tikslas yra stovyklautojus ir vadovus įtraukti. Dažnai būna kasdienis liturginis būrelis, kuris paruošia skaitymus, maldas, tikinčiųjų maldai pradžią, paruošia vietą, piešia piešinius, vaidina ar panašiai.

Aušros mišiose susėdę trimis ratais apie baltai apsirengusius "pranašus", stovyklau-

tojai klausėsi Ezekielio, Izaijo ir Jono Krikštytojo liudijimų apie Dievo planus žmonijai. Rake jūrų skautės ausros metu meldėsi už neseniai savo mirusius jaunos draugas, kad jie prisikeltų su Kristumi, ankstų Velykų rytą nugalėjusį mirtį. Lauko gėlės puošia altorių, už kurio atbundanti gamta.

SAVAIS ŽODŽIAIS MALDA

“Aš nenoriu skaityti; nemoku sukurti maldos”, sakė stovyklautojai, kurie patys vėliau siūlėsi padėti. Ir pavieniui, ir būreliais įvairaus amžiaus stovyklautojai, įskaitant suaugusius, sugeba sukurti savais žodžiais maldas raštu ar net žodžiu prie stalo, po vakarinės programos, ryto maldose ar mišių metu. Dažnai pradžia yra surašyti Tikinčiųjų maldą, kurią po keletos pamaldų jau galima spontaniškai kalbėti, intencijas išvardinti. Glaudesni būreliai, pavyzdžiui, vadovų ir vadovių vėlyvo vakaro pamaldų metu, gali ir garsiai melstis po Komunijos, nebesivarždami ir iš širdies. Tą laipsnį pasiekęs, kapelionas galėtų ramiai suvynioti savo palapinę ir keliauti į sekantią stovyklą (nes jau yra vis daugiau stovyklų be kapeliono).

Savų žodžių reikia ir po skaitymų (Vyskupų anketa kunigams taip pat klausia, ar į vaikus kreipiamasi ypatingu būdu, jų klausinėjama, ar būna pokalbių “pamokslo” metu). Darbo savaitgalio sąskrydyje Dainavoje po skaitymų visi susėdo po šešis ir aptarė girdėtus Šv. Rašto žodžius. Kitur kapelionas gali sukelti atsiliepimų arba prašyti skaitymus parinkusių paaiškinti, kodėl juos parinko ir ką jie reiškia, pridėdamas ir savo žodį. Sava malda gali būti ir ne žodinė, o išreikšta piešinėliu, sudeginimame popieriaus lapelyje įrašytu pasiryžimu, viltimi ar prašymu. Teko girdėti, kad stovyklai pasibaigus, Neringos mažytėje koplytėlėje ant altoriaus rado vaikišką namelių, miško, gamtos, tekančios saulės piešinėlį su užrašu “AČIŪ”.

Retas kuris suaugęs be niekur nieko nepradėtų sakyti, kaip jis ar ji meldžiasi. Ar Rake, ar Dainavoje, Neringoje ar kitur vaikų ir jaunimo gali paklausti, kaip meldžiai-

si, ar tik poterius ar ir savais žodžiais (o mažųjų — ar ir pasimeldžia už šuniuką ir katinėlį). Kartą užsiprašytame pokalbyje su moksleivėmis paklaustos, kiekviena atsakė kitaip — malda gi yra asmeninis ryšys, o ne formulė.

Prie maldos priklauso ir judesiai. Brazilijoje prieš havajietiškus pietus buvome susėdę rytietišškai ant žemės, rankas laikydami prieš krūtinę, ir visai rimtai meldėmės pagal to krašto būdą. Stovykloje jaunimas ir dalis suaugusių nesivaržo paraginti pakelti savo rankas aukštyn, kaip kunigas daro (ir kaip visi anksčiau meldavosi). (Viena stovyklautoja paklausė, ar gali parašyti kryžiuką prieš savo parašą, ar tai tik vyskupams, nežinodama, kad seniau visi krikščionys taip pasirašydavo.)

KRONIKA MAŽOJOJE BAŽNYČIOJE

Kol lietuvių parapijoms tik dabar (penkerius metus po pirmo Kronikos numerio) siūloma kas sekmadienį paskaityti ištrauką iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos, stovyklose susikaupimo, Tėvynės ar kitas vakaras ar net kasdienės pamaldos neapsieina be skaitymo iš Kristaus Kūno kančios ir vilčių Lietuvoje. Kronikos knyga (ar “Aušra”) pagarbiai padedama ant altoriaus ar ant aukų stalėlio, stovyklautojai vaidina kunigo, vargonininko, katekistės teismą, vaiko, jaunuolio persekiojimą mokykloje, skaito Sadūnaitės liudijimą ir apie Kryžių kalną stovyklinio kryžiaus papėdėje.

Keliose stovyklose pakartotas Lietuvoje naudojamas būdas susirinkti katekizmo slaptoms pamokoms — ir stovyklautojai kaip užburti susikaupia ir tylomis seka savo vadovą, kuris pamiškėje paslėpęs paprastą iš pagalių kryželį, ten praveda krikščioniškos mąstysenos valandėlę. Mat, sovietai kartą sugavo katekistę, kuri eidavo per kaimelį, su nieku nekalbėdama. Tyliciai, nesidairydami, vaikai pro vartelius ar duris išeidavo it ančiukai paskui ją, miške ant rąstų atsisedę mokėsi giesmių, maldų, tikėjimo tiesų, ir lygiai taip pat tyliciai grįžo. Stovykloje kiekvienas vadovas atskirai ir slaptai išdalina mažą lapelį su savo vardu

įrašū ir nustatyta valanda, pvz., "Algis, 8.00". Tą valandą duodamas ženklas, ir kiekvienas stovyklautojas akimis ir vėliau žingsniu nuseka savo vadovą į būrelį, tyliai ir nesidairydamas (kaip Lietuvoje, kad neišduotų kitų).

"IŠ LOBYNO SENU DALYKU IR NAUJU"

Amerikiečių ir kitų kateketinė spauda ir knygos apie liturgiją vaikams bei jaunimui pilnos jau išbandytų sumanymų, kaip vykdyti religinę programą. Stovyklose sugalvojama dar daugiau, pritaikytų tai dienai ir tiems stovyklautojams.

Iš dalyvavimo liturgijoje, religiniuose pašnekiesiuose ir asmeniniuose pokalbiuose galima susidaryti išvadą, kad ši stovyklaujančių karta paprastesnė ir prieinamesnė, negu buvo anksčiau, ir daug atviresnė, ne tik žodžiu, bet ir jausmu. Liturgine prasme nebūtų dalyko, kurio nebūtų galima per savaitę ar dvi pasiekti, įskaitant spantanišką maldą, savo tikėjimo savais žodžiais išpažinimo ar pradinio ryžto tarnauti tikinčiųjų šeimai ir lietuviškoje bendruomenėje (nežiūrint visų neįdomių joje peštynių). Tur būt, nebūtų klaidinga manyti, kad dauguma šių vaikų tėvų nežino, kokius puikius asmenis išaugino. Ar jie kada pasikalba apie tikėjimą, apie savo ryšį su Dievu ir Bažnyčia?

Sunkiau su vyresniais jaunuoliais, kurių vidinis ritmas, dvasinis išsivystymas ir pergyvenimai kartais gerokai skiriasi, nors ir būtų to paties amžiaus. Dievas kiekvieną į save traukia skirtingu būdu. Aplamai pamėmus, patirtis lietuvių tarpe patvirtina ir JAV statistikos radinį, kad jaunimas yra daugiau religingas, bet mažiau bažnytinis (gal mūrinės bažnyčios prasme). Tikinčiųjų šeimos vadovai, atsakingi už vaikus ir jaunimą Dievo akivaizdoje, stengiasi daryti taip, kaip Jėzus sako apie "gerą mokytoją, kuris iš savo lobyno ištraukia senų dalykų — ir naujų". Pagarbiai turi lenkti savo dėkingą galvą, kad galėjai būti gražių ir gilių išgyvenimų liudininku mažojoje vasaros bažnyčioje.

MOTERYS IR KUNIGYSTĖ

D. BINDOKIENĖ

Jeigu kada svečių būryje įsiviešpatautų neįaukios tylos minutės, ir šeimnininkai pradėtų nervingai sukti galvas, ieškodami parankių temų, kurios vėl sumegztų visus į vieningą, šiltą pokalbį, užtektų tik nekaltai numesti klausimėlį: "Ar, jūsų nuomone, moterys galėtų būti kunigais?" — ir reikalai bematant pasitaisytų.

Tai klausimas ir tema, kur beveik kiekvienas turi susidaręs griežtą nuomonę, dažnai nepajudinamą, nepakeičiamą jokių argumentų.

Nuomones apie moterų kunigystę būtų galima suskirstyti į tris grupes.

Pirmajai grupei priklauso tie asmenys, kuriems moters kunigystė yra visiškai neįsivaizduojama, nepriimtina. Net ir mintis apie tai yra kažkokia šventvagiška. Griežčiausias šios grupės argumentas? Kristus savo apaštalais nepasirinko nė vienos moters, vadinasi, moteris šiam darbui netinka. Moterys klausėsi Kristaus pamokslų, Jam tarnavo, Jį mylėjo, bet Jo mokslą toliau skelbė tik vyrai.

Po šiuo gana paviršutinišku teigimu slepiasi senovinė ir, deja, dar labai tradicinė pažiūra į moterį kaip į žemesnį-antrinį žmogų. Pranašiausias Dievo kūrinys yra vyras, o pati garbingiausia vieta, galima užimti šioje žemėje, yra dvasininko luomas. Net tie, kurie kunigams ir dvasininkijai nepagaيلي kritikos ar neapykantos, širdies gilumoje vis tiek jaučia slaptą pagarbą visiems, tarnaujantiems prie Viešpaties altoriaus. Juk amžių amžiais tarpininkai tarp dangaus ir žemės buvo kunigai, kurių maldas išklause dievai, kurie galėjo išmelsti ir pas Dievą malonių. Juos gaubė kažkokia mistika, paslaptis, jėga ar galios, kėlusios žmonėse pagarbą ir net savotišką baimę. Beveik visose tautose ir kultūrose visais laikais kunigyste didžiavosi vyrai. Moterims buvo leista kurstyti šventąją ugnį, šluoti šventyklos grindis, neprieinant per arti švenčiausiosios vietos, jos ir kitokiais

būdais tarnaudavo prie šventyklų, tačiau kunigo pareigas eidavo tik vyrai. Moteris neturėjo teisės nė svajoti apie kunigystės luomą.

Nežiūrint, kad moters vieta pasaulyje paskutinį šimtmetį, o dar labiau — paskutinį dešimtmetį gerokai pasikeitė, daugelis vyrų, o taip pat ir moterų, dar pakankamai nesubrendo, kad galėtų pripažinti visišką lygybę abiem lytim. Net Katalikų Bažnyčia, iškėlus moterį — Mergelę Mariją — į altoriaus garbę, į moterį žvelgė kaip į menkesnį, nuodėmingesnį sutvėrimą. Argi ne Ieva sugundė pirmąjį žmogų? Argi ne jos nuopelnas, kad žmogus buvo išmestas iš rojus? Dar ne viena moteris prisimena, kad Lietuvoje (o gal ir kituose kraštuose?) moterims nebuvo leista maišytis už grotelių prie altoriaus, jos negalėjo plauti kai kurių mišioms vartojamų altoriaus reikmenų, moteris negalėjo eiti į bažnyčią vienplaukė, nes tai nepadoru. Motina, pagimdžiusi kūdikį, turėjo būti "įvedama" į bažnyčią su tam tikromis apeigomis, tik po tam tikro laiko. Dažnai motina negalėjo dalyvauti net savo kūdikio krikšto apeigose, nes buvo mada vaikus krikštyti greitai, o nebuvo pakankamai laiko praėję po gimdymo, ir ji tebebuvo "nešvari". Jokia mergaitė, nors būtų labai pamaldi, tvarkinga, pareiginga ir gabi, negalėjo patarnauti kunigui mišių metu. Ši privilegija tik berniukams. Galėtume priskaičiuoti devynias galybes tokių subtilių, moterį žeminančių tradicijų, kurios dar mūsų vyresniųjų mamų ir močiūčių atminime buvo praktikuojamos Lietuvos bažnyčiose, ypač provincijose.

Nors dabar daugelyje katalikų bažnyčių moterys yra jau lektorės ir net dalija šv. Komuniją, iki kunigystės joms dar toli. Gal būt, ateinančių kartų vyrai jau nebeturės to klaidingo nusistatymo, kad moteris stovi kažkur, keliomis pakopomis žemiau, ir todėl nėra tinkama kunigystei.

Galima sakyti, kad šiai griežtai priešingų moters kunigystei nuomonių grupei, priklauso daugiausia vyrai. Jie dažnai vyresniosios kartos, nelabai tikį savo vyriškumu arba aplamai vyriškumo pranašumu, ir

moters lygybė jiems pavojinga, galinti lengvai sutrikdyti jų vyriškumo pusiausvyrą. Tikrais vyrais jie gali jaustis tik tada, kai moteris yra "savo vietoje", t.y. stovi už juos žemiau. Tačiau yra pakankamai ir moterų, nusistačiusių prieš moters kunigystę. Tai taip pat mūsų vyresnioji karta, išauklėta senosiose tradicijose, įsitikinusi, kad moteriškoji giminė tikrai kažkaip netinkamesnė ir žemesnė už vyrų.

Antrosios grupės atstovai garsiai ir linksmai teigia, kad jie stovi moters kunigystės pusėje visu šimtu nuošimčių! Jeigu moteris, ypač graži, jauna ir patraukli, būtų kunigas (gal kunigė?), tai jie kasdien eitų išpažinties, šnibždėtų jai į ausį visokių saldžių nuodėmių virtines. Jeigu tokia moteris sukiotųsi apie altorių, jie labai susikaupę sektų apeigas, tik vargiai apie Dievą mąstytytų... Pas gražią moterį jie eitų klausti patarimų, pritarimų, visas savo slapčiausias mintis išklotų, jų iš bažnyčios tiesiog išvaryti nebūtų galima. Žinoma, kuri moteriškė mokės išlaikyti išpažinties paslaptis? Visiems aišku, kad moters ausis ir burna yra sujungtos tiesioginiu kanalu — kas pro ausį įeina, pro burną bematant iškrinta. Bet ir su tuo būtų galima apsibrasti, nes išpažintis moteriai būtų greičiau žaidimas, o ne sakramentas.

Tačiau po tuo patetišku juokavimu slepiasi pirmosios grupės argumentai — moters kunigystė yra tarytum prastas anekdotas: pasijuokei ir užtenka. Rimtai apie tai kalbėti neverta, nes toks dalykas visai neįmanomas.

Trečiąją grupę sudaro karingai nusiteikiosios moterys. Jos daug daug kartų girdėjusios pirmųjų dviejų grupių argumentus ne tik moters kunigystės, bet ir moters lygybės klausimais, todėl nebeturi kantrybės ginčytis, aiškinti, įrodinėti. "O kodėl moteris negali būti kunigu? Ar moterys prastesnės už vyrus? Gana moterims vergystės! Jos vertos lygių teisių, nes yra aiškiai pranašesnės už visus vyrus".

Tai ta pati daina, tik iš kito galo (anot A. Gustaičio)...

Moters kunigystės klausimas turėtų būti

"kodėl ne"? Kodėl moteris negalėtų būti Viešpaties altoriaus tarnyboje? Jeigu galima pripažinti, kad abiejų lyčių asmenys yra lygiateisiai (čia nekalbama apie vyrų ar moterų pranašumą, tik apie teisę stovėti pasaulyje greta vieni kitų, kaip lygių teisių piliečiai), jeigu pripažįstame faktą, kad kunigystės pašaukimai mažėja, kad kunigų trūkumas jau jaučiamas kai kuriose vietovėse, ir ateityje gali pasidaryti tikrai žalinga spraga (šia tema buvo skelbtas "L.L." konkursas 1976 m.), tai kodėl tos spragos negalėtų užpildyti moterys?

Pasaulio įvykiai ir žmonių pažiūros keičiasi jau ne šimtmečiais, bet dešimtmečiais ar net mėnesiais. Dar daugelis prisimena, kokią sensaciją sukėlė Dariaus ir Girėno skridimas per Atlantą tuo naujuoju išradimu — lėktuvu, o dabar jau ir žmogaus pasivaikščiavimas Mėnulyje yra pasenęs dalykas. Keičiasi papročiai, pažiūros, tradicijos. Pasikeitė apeigos bažnyčioje, pasikeitė bažnytinė kalba. Daug kas pradžioje atrodė keista, neįprasta, net nemalonu, bet beveik visi pagaliau su naujovėmis apsi-prato.

Pasikeitė ir moters vieta bažnyčioje. Ji ne tik buvo išleista už grotelių (pvz. moterystės sakramentui), bet turi teisę aktyviai dalyvauti šv. mišių aukoje kaip lektorė, kaip kunigo asistentė, dalijant šv. Komuniją. Ir kas gali būti natūraliau, kaip moteris — motina, žemiškosios duonos šeimai dalintoja, šeimos maitintoja, dalijanti Dangiškąją Duoną? Moteris, būdama jautresnės sielos, jausmingesnė ir pamaldesnė, įnešų daugiau nuoširdumo į bažnytines apeigas. Argi būtų taip nenatūralu klausti patarimo, pasisakyti savo rūpesčius ir nuklydimus moteriai, juk esame pratę bėgti su jais pas moterį: motiną, žmoną, seserį, draugę...

Ne kiekvienas vyras tinka dvasininko luomui ir ne kiekviena moteris. Nežiūrint, kad moterų lygių teisių sąjūdis jau yra padaręs daug naudos, bet tuo pačiu iššaukęs ir nemažą pajuokos ar prieštaravimų. Jeigu moteris veržiasi į kunigystę, tik norėdama įrodyti savo lygias teises, tada ji padarys daugiau žalos negu naudos. Kilnūs tik-

las tada sugretinamas su reikalavimu, kad moterims būtų leista naudotis vyrų prausykla restorane arba jos būtų priimanos į kurį vyrų klubą...

MOKI KALBĖTI — MOKĖK KLAUSYTI

O. P.

Mokėjimas kalbėti — didelis menas. Ypač prieš auditoriją, — kalbėtojas tuo pačiu metu privalo žinoti, ką jis nori pasakyti, kaip pasakyti, kaip laikytis, koku garsumu kalbėti. Bet mokėjimas klausyti — nė kiek ne mažesnis menas. Ne mokytojo pamokėje, ne lektoriaus paskaitoje. Kalbasi du trys žmonės. Pažiūrėkime į save iš šalies, pasiklausykime, kaip mes kalbame. Dažniausiai visi kartu. Dažniausiai — garsiai šaukdamai. Garsas tolygiai stiprėja, aistros, jeigu užsikūrė ginčas, išsiliepsnoja. Klausytis niekas neklauso, visi kalba. Žmogus, kuris moka atidžiai klausytis pašnekovo, — retenybė. Klausytis — vadinasi, įtemptai dirbti. Dirba tavo smegenys, dirba akys, ausys, net rankos. Jeigu klausai ir ką nors dirbi, rankos išduoda — atidus tavo klausymas ar paviršutiniškas. Niekas taip nepažerbia žmogaus, kaip išiklausymas į jo kalbą. Laiku įsiterpti, laiku pertraukti. Be galo sunku kalbėti su tokiu žmogumi, kuris kas penkios minutės žvilgčioja į laikrodį, bet iš tikrųjų niekur neskuba. Arba žiūri pro langą, arba neramiai juda kruta kėdėje. Gal būt, tai ženklas, kad kalbantysis įkyrėjo, pasidarė nuobodus. Ne, visai ne. Pasirodo, jis nori toliau bendrauti, nori šnekėtis, bet jo klasiškas nesugebėjimas klausytis visai išmuša iš vėžių pašnekovą, pokalbis nutrūksta, nesuteikęs reikiamo pasitenkinimo.

Ypač pavojingas toks neatidus, įžeidžiantis kitą žmogų nesiklausymas, kada bendraujame su vaikais. Savo pačių arba auklėtiniais. Vaikams iš karto dingsta noras dalintis savo mintimis. Jie gūžtasi į save, darosi uždari. Savo išpūdžio, didelio pergyvenimo perpasakojimas tą išpūdį ar pergyvenimą dar padidina, stipriau įtvirtina.

ŠEIMA

Pianinas ar sesutė

Z. Šalkauskienė

Astutei ketveri metai. Ji lanko vaikų darželį. Grįžusi iš darželio, prašosi pas kaimynų vaikus pažaisti.

— Ne, neleisiu. Ten labai išdykę vaikai. Žaisk namie. Žaislų pilni pakampiai, — sako jai mama.

— Mamyt, pasek man pasaką, — prašo dukra.

— Neturiu laiko. Man vakarienę reikia ruošti. Prašyk tėvelio.

— Tėveliuk, pasek pasaką arba knyguotę paskaityk, — kreipiasi dukra į tėvelį.

— Paskui. Dabar aš žiūriu televizijos, — atkirto tėvelis.

Kiekvienas užimtas, ir nusiminus Astutė nuėjo į miegamąjį pas savo lėles. Gražios jos, bet kas iš jų, kad nevaikšto ir nekalba. Kad būtų sesutė ar broliukas, tai smagu būtų. Žaistume sau abu — dingtelėjo mergaitei, ir ji vėl nubėgusi sako tėveliui:

— Tėveliuk, nupirk man sesutę. Man bus linksmiau, ir žaisti bus su kuo...

— P pinigų nėra. Mašiną reikia pirkti. Su mašina važiuosim atostogų — prie jūros, į pietus, pas senelę. Pamatysi, kaip bus gera. O kas iš tos sesutės. Ji bus maža, verks. Ją reikės prižiūrėti...

— Tai aš galėsiu ir prižiūrėti, ir pamaitinti, ir dainelių aš daug moku...

— Prižiūrėtoja atsirado. Dar tave pačią prižiūrėti reikia. Dėl tavęs aš išeiti niekur negaliu... Eik žaisti ir neišsigalvok niekų, — piktai atsakė mama.

Astutė nuliūdusi nuėjo į miegamąjį ir ant grindų pamatė centą. Ji pakėlė centą ir įdėjo į dėžutę.

— Pririnksiu daug daug centų ir nupirksiu sesutę, — nutarė patenkinta mergaitė.

Kartą aš paklausiau šešerių metų Raselę, ar ji norinti sesutės arba broliuko.

— Ne, nenoriu, — atšovė mergaitė.

— Kodėl?

— Todėl, kad labai brangiai kainuoja, o man tėveliai nori nupirkti pianiną. Jeigu nupirks broliuką arba sesutę, tai neliks pinigų pianinui, — paaiškino man Raselė.

Ne. Ne pati Raselė sugalvojo pirkti pianiną vietoj broliuko. Taip jai paaiškino tėveliai. Tačiau įdomu, kaip į tai mergaitė pažiūrės užaugusi. Ir, gal būt, ne tik mergaitė, bet ir jos tėveliai, tačiau jau bus per vėlu.

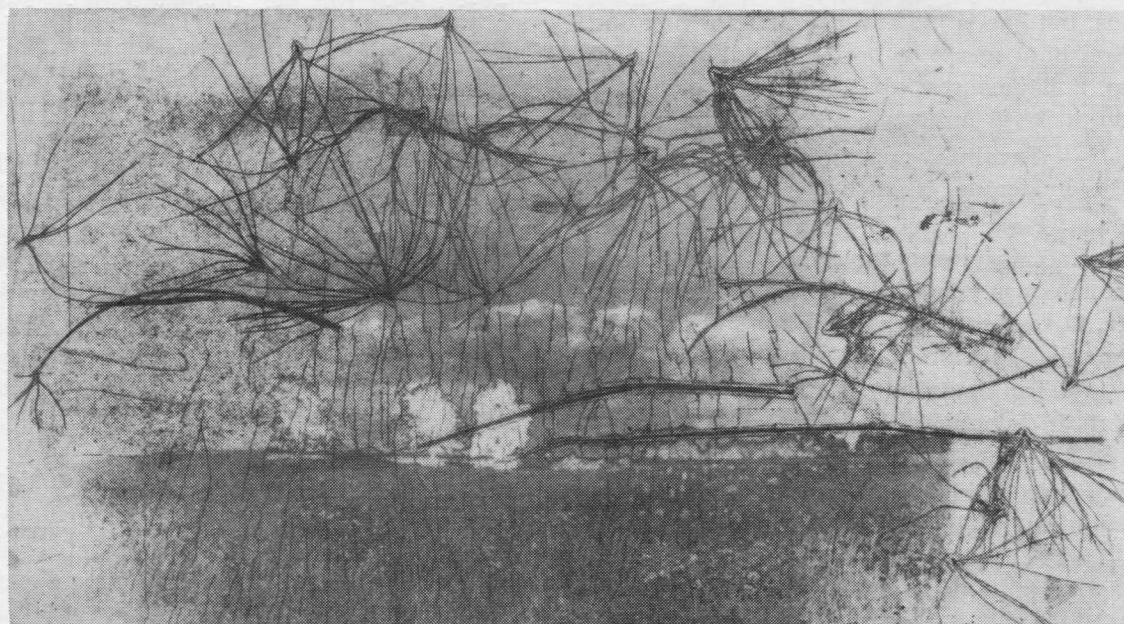
Pažįstu vieną pasiturinčią šeimą, kurioje auga du sūnūs. Jaunesnysis lanko vaikų darželį, o vyresnysis mokyklą. Kartą vyresnįjį brolių paklausiau:

— Ar myli savo broliuką?

— Ne, nelabai... Be jo man būtų geriau. Mat, tėvelis turi mašiną. Jeigu nebūtų brolio — atiduotų ją man, o dabar teks dailintis, — apgailestaudamas pasakė berniukas.

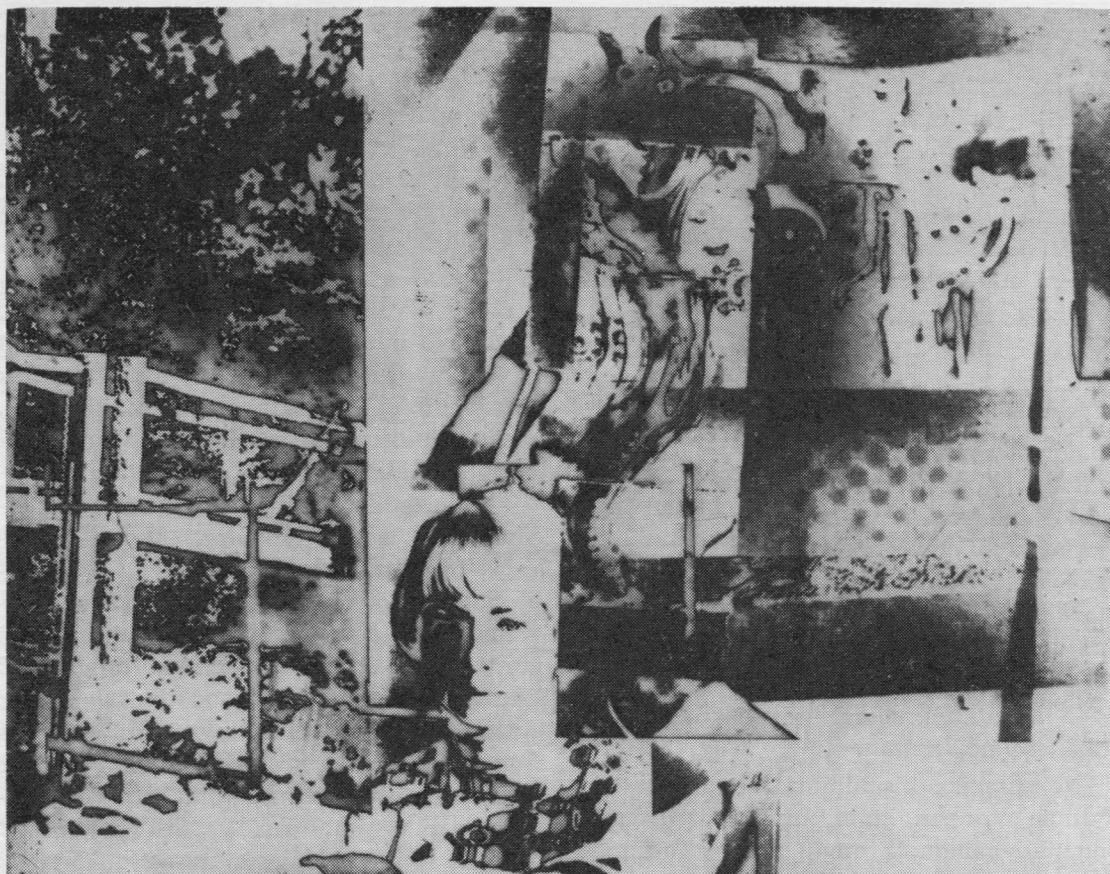
Sužinojusi tokią karčią tiesą, nutariau pasidomėti ir išsiaiškinti priežastį, dėl kurios išsivystė vyresniojo sūnaus egoizmas. Kaip vėliau paaiškėjo, jaunesniojo brolio vietoje buvo laukiama sesutės. Gimus berniukui, jis iš pradžių buvo nemylimas. Ši klaidinga tėvų nuomonė įteigta ir vyresniajam broliui, kuris nebemyli jaunesniojo broliuko.

Vaikus auginti iš tiesų yra nelengva. Kūdikio kaina yra itin aukšta, reikalaujanti

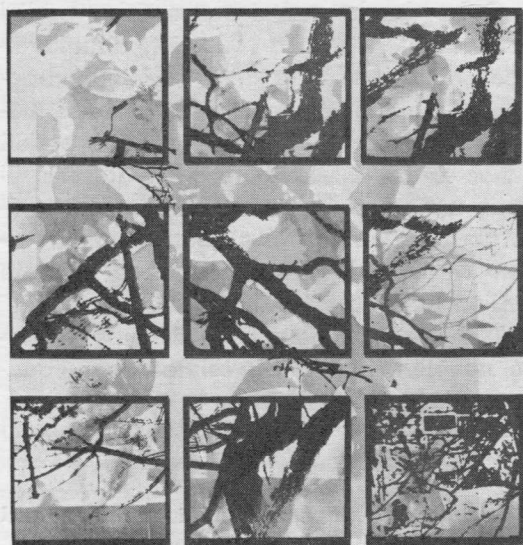
Giedrė Žumbakienė

Ofortai (1977)

Giedrė Žumbakienė

Autoportretas (ofortas, 1977)

Giedrė Žumbakienė

"Screen print" (1976)

iš mūsų daug jėgų, energijos, sveikatos, o svarbiausia — atsisakyti daugelio malonumų, kurių mes dažnai nenorime atsisakyti.

Kartą autobuse teko nugirsti tokį pokalbį:

— Tai sakyk, brangioji, — sako išsipusčiusi skrybėlėta moteris savo pažįstamai, laukiančiai kūdikio, — ar tu jau taip labai norėjai antro vaiko?

— Žinoma, norėjau. Ir ne aš viena. Ir vyras, ir sūnus nori brolio arba sesers.

— Apsikrausi vaikais, net apsiręngti kaip žmogus negalėsi, — sako puošnioji dama, kritiškai nužvelgdama būsimosios mamos gerokai padėvėtą paltą ir batus. — Aš tai pasitenkinu vienu. Ir tas man pusę sveikatos atėmė. O dabar jau paaugo — išeiti visur galima. Mėgstu teatrą, koncertus, filmus. Išėini, pasižmonėji, tai nors žinai, kad gyveni. Juk reikia pagyventi ir savo malonumui, — dėstė puošnioji moteris.

— Kaip kam išeina, — šypsodamasi atsakė būsimoji mama.

Nejučiomis prisiminiau vieno rašytojo žodžius: "Vargšai, kurie patys vos prasimaitina, turi aštuonetą guvių vaikų. Turtingos poros miršta bevaikės, neturėdamos kam palikti savo pinigų". Yra tėvų, kurie dėl sveikatos ar dėl kokių kitų rimtų priežasčių negali turėti daugiau kaip vieno vaiko. Tačiau skaudžiausia yra tai, kad nenori turėti tie, kurie tikrai galėtų auginti kelis.

Daugelis tėvų iškeičia vaikus į prabangius daiktus ir savo vienturčiams vaikams įteigia, jog vaikas — tai prabanga. Dar blogiau, jeigu aiškinama, jog mažas vaikas negeras, rėksnys, verčiau įsigyti naudingą ir brangų daiktą. O juk žmogus, kuris nenori dalintis su savo broliu, vargu ar galės ir norės kuo nors pasidalinti su draugu ar bendradarbiu. Jam neleis egoizmas, kurį jame išugdė tėvai.

— Užauginau du vaikus, atidaviau save visą, pasenau per juos ir sveikatą praradau, — skundėsi viena moteris kitai. — O dabar jie išėjo, savo šeimas susikūrė, ir likau vienui viena.

— Nenusimink, brangioji. Greit anūku

turėsi. Atsiras naujų rūpesčių, ir vėl pradėsi gyvenimą iš naujo.

— O aš svetimą mergaitę užauginau, dabar jos vaikus padėdu auginti... Nelengva buvo, bet... Ak, kad ne ji, ne mano dukrelė Verutė, aš ir vyro neturėčiau. Nebuvo vaikų, ir nenorėjo gyventi. O kai paėmėm tą mergaitę, kitas gyvenimas prasidėjo.

— Kad aš dar nors kiek pagyvenčiau, nors kol mano dukrelė gimnaziją užbaigs, — dejavo ligota širdininkė moteris.

— Gyvensi ir sulauksi ne tik gimnazijos užbaigimo, bet ir dukros vestuvių, ir anūkų, — guodė ją gydytojas. Ir tikrai. Ji sulaukė dviejų anūkių...

— Tai kad dar pagyvenčiau ir pamatychiau, kaip mano anūkėlėms mokslas sekis, — vėl sako močiutė.

Tai gi klaidinga galvoti, jog vaikai tėvams vien našta, rūpesčiai ir vargas. Štai kaip išsireiškia vienas žymus auklėtojas: "Auklėjimas — tai drauge ir saviaukla; mes iš vaikų gauname ne mažiau, kaip jie iš mūsų. Kai mes nustosim galvoję, jog tik mes, tėvai, duodame vaikams, o jie tik gauna, vaikai, galimas daiktas, dar labiau mus praturtins. Jie auklėja mumyse auklėtojus, žadina mumyse, jei tik esame gabūs, dvasinio skulptoriaus gabumus, vaiko (ir savo) dvasios kūrėją".

O ką duoda vaikui sesuo arba brolis! Labai daug. Praktika rodo, jog daugiavaikėse šeimose užauga dori, sąžiningi, draugiški ir darbštūs žmonės. Todėl, kad iš mažens jie privalo rūpintis vienas kitu, padėti vienas kitam, išmoksta dirbti ir dalintis visomis materialinėmis vertybėmis. Tokiu būdu ugdoma vaiko valia, charakteris ir asmenybė. Darniose ir gausesnėse šeimose retai užauga egoistai ir savanaudžiai.

Tad visi pamąstykite, ką mes turėtume nuveikti, kad mūsų šeimose būtų daugiau džiaugsmo ir laimės.

Šeimos vieningumas glūdi meilėje, kuri moka suderinti autoritetą su laisve.

R. H. Benson

JAUNIMAS

Keiskim, ieškokim, veikim...

Rasa Lukoševičiūtė

Šių metų rugpiūčio mėn. 15 d. "Time" žurnalo laidoje skaičiau straipsnį, kuris mane sudomino. Straipsnis pavadintas "Rauda naujiems kairiesiems" (An elegy for the new left), rašytojas Lance Morrow. Autorius meta žvilgsnį į naujų kairiųjų veiklą, nagrinėdamas jų egzistenciją, tikslus bei siekimų priemones ir būdus. 1967 metais naujų kairiųjų veikla labiausiai žydėjo: JAV vėliava dega; pavasario mobilizacija jungia tūkstančius maištaujančių San Francisco ir Niujorko miestuose — reikalaujama baigti Vietnamo karą; kairiųjų veiklos rėmuose renkasi masės Woodstock, Chicago, Kent State universitetuose.

Šiandien, 1977 metais, 80-tųjų metų "vaikų revoliucija" sugrįžusi: Kent State universitete studentai kovoja prieš naujų kūno kultūros rūmų statymą ten, kur prieš 10 metų žuvo 4 studentai; 4 jauni vyrukai, stoję Manhattan Winter Garden scenoje, dainuodami vaizduoja žinomą moderniosios muzikos grupę "Beatles". 1977 metais 60-tųjų metų vaikų revoliucija tampa ironija: tie, kurie nuolat kartojo "Nepasitikėk žmonėmis, vyresniais kaip 30 metų" (Never trust anyone over 30), šiandien plinka; buvęs Yippie Jerry Rubin gyvena viename Manhattan aukštame pastate, kurio durininkas pilnai uniformotas...

Šie faktai rodo, kad įsitikinimai ir sprendimai yra laikini. Buvo laikas, kada naujieji kairieji tikėjo, kad jaunimas ir Vietnamo karas išliks amžinai. Šiandien tas jaunimas jau yra senimas, o Vietnamo karas — istorinis faktas. Bet toji generacija yra pakeitusi didelę dalį Amerikos gyvenimo.

Tom Hayden, vienas iš "Students for a democratic society" steigėjų, kuris pereiniais metais kandidavo į Kalifornijos senatorius, gal perdėdamas pareiškė, kad 60-tųjų metų jaunoji generacija baigė karą, nuvertė du prezidentus ir t.t. Šie perversmai įvyko tik tada, kai visuomenė susiprato. Bet jaunosios kartos energija privertė JAV tautą matyti bei spręsti aplinkos problemas, suprasti pažangos reikšmę ir jos pasekmes, gilintis į dabartinius visuomenės sunkumus: skurdą, nedarbą, švietimą ir t.t.

Šiomis mintimis apibrėžęs naujų kairiųjų veiklą ir pasiekimus, Lance Morrow pareiškia savo nuomonę apie jų siekimo būdus. Pagrindinė šios kartos veiklos charakteristika — neplanavimas. Iš dalies teisingas tos veiklos paaiškinimas glūdi sociologo Ernest Becker teigime: "Protestas be programos - plano tėra tik truputį daugiau negu jausmai. Tai yra daugumos idealų likimas" (A protest without a program is little more than sentimentalism—this is the epitaph of many of the great idealisms). 80-tųjų metų jaunimo kartos auklėjimas vyko su įsitikinimu, kad JAV yra puikus kraštas. Kai tas jaunimas sužinojo per Vietnamo karą, Bay of Pigs, Selma ir visokius kitus išgyvenimus, kad jų kraštas yra komplikotesnis negu jis manė, tai jie sukilo su didžiausiu pasipiktinimu. Jie sukilo be jokios filosofijos ir be jokio plano. Tai buvo jų stiprumas, bet drauge ir silpnumas, nes šis sąjūdis augo neįprastinėje dvasinėje aplinkoje. Bet taip pat jis ir sugriuvo, kai pritrūko dvasinės energijos. Šiandien, 77 metais, 60-tųjų metų sukilėliai yra suaugę,

sukūrę šeimas, yra atsakingose pareigose, dirba įvairiose įstaigose bei institucijose. Jie sprendžia problemas savo auklėjimo proceso priemonėmis bei išgytomis žiniomis.

Pradėdami naujuosius veiklos metus ir ruošdami bendruomenės bei skirtingų organizacijų programų planus, stabtelkim prie Lance Morrow iškeltų minčių, kurios iš dalies pritaikomos lietuvių visuomenei ir jos jaunajai kartai.

Istorija bei socialinių mokslų statistikos taip pat rodo Lance Morrow pastabą, kad jaunimas buvo, yra ir bus visuomenės maištaujantis elementas. Šis jaunimas visame pasaulyje, visose kultūrose paauga, subręsta ir po 10 ar 15 metų krapštosi savo praplikusius pakaušius, nesuprasdamas jaunosios kartos veiksmų.

Lietuvių jaunimas šiuo atžvilgiu nėra skirtingas. Jis nuolat, neapgalvojęs visų klausimų pusių, ruošia masinius jaunimo kongresus, jubiliejines stovyklas, balius, koncertus, keliones, kurie ne visuomet visiškai pavyksta, bet labai dažnai yra pasididžiavimas ir svarbiausia naujas laiptelis lietuvių veikloje. Lietuvių jaunimas, kaip ir viso pasaulio jaunimas, kartais neparodo užtenkamai respekto savo vyresniesiems, jis nuolat greitai atsako, užpyksta, atsisako, protestuoja. Bet tai ir yra jo stiprybė. Ta dvasinė, impulsyvi, spontaniška energija, kuri jį stumia griauti, taip pat stumia ir statyti, veikti, ką nors daryti, ko nors siekti.

Čia ir prieiname prie to pasakymo antros dalies: ta dvasinė energija, kuri yra stiprumas, drauge yra ir silpnumas, sužlugdymas. Šiuo atveju lietuviai yra ir turi būti skirtingi. Mums per brangus laikas ir žmonės, kad mes aukotume kiekvienai jaunai kartai po 10 ar 15 metų be plano pasireikšti, "paveikti". Anot sociologo Ernest Becker, mūsų idealų ir veiklos likimas negali būti vien tik jausmas (sentimentalism). Atsakymas į šiuos faktus yra labai paprastas: mūsų jėgos skiriamos idealo išlaikymui labai neįprastose gyvenimo sąlygose. Lietuvių tauta stengiasi savo kalba, kultūra, papročiais, politiniu įsitikinimu išlikti išsivijo-

je gyva. 10 ar 15 metų be plano galėtų būti mūsų galutinis sužlugimas, po kurio, deja, mes jau nebepabusime, kaip amerikiečiai.

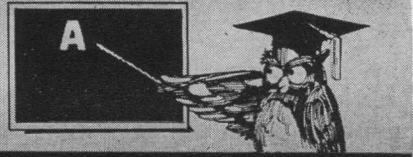
Čia ir norėčiau pasiūlyti skaitytojams ir lietuvių visuomenės veikėjams pagalvoti apie labai konkrečius faktus, kurių įvykdymas galėtų padėti lietuvių visuomenei pasiekti savo idealus ir jų nepaversti vien tik jausmais.

1. Kokioje padėtyje yra mūsų jaunimo ideologinės organizacijos? Ar ideologinės programos atsako į šių organizacijų narių siekimus? Ar jos tebeišlaiko savo specifinius bruožus bei charakteristikas? Ar nevertėtų pagalvoti apie jungtines jaunimo stovyklas tose kolonijose, kur ateitininkų ir skautų stovyklos kartu suburia tik 80 ar 90 asmenų? (KLJS šią vasarą stengėsi tai įvykdyti vakarų Kanadoje). Ar nevertėtų suorganizuoti jungtines stovyklas, kur bendros programos vyktų visiems, o skirtingų ideologinių organizacijų programos vyktų atskirai, su rinktiniais vadovais?

2. Ar Bendruomenės, Vliko bei visų kitų lietuviškų institucijų veiklos siekimai bei projektai yra pritaikyti šioms dienoms? Ar šių institucijų durys yra iš tikrųjų atdaros jaunimui, ar tik pravertos visokiems techniškiems ir virtuviniams reikalams? Ar jaunimas pažįsta jų tikslus ir tiki jų siekimams, ar tik stengiasi atsikratyti visokių partinių suskilimų ir į juos neįsivelti? Ar jaunimo sąjunga yra jaunosios kartos lietuvių bendruomenė? Ar ji seka jos pėdomis? Kuo ji iš tikrųjų skiriasi nuo ideologinių ar kitų jaunimo organizacijų? Ar jaunimo sąjunga ir bendruomenė yra suderinusios savo veiklos planus?

3. Ar lietuvių visuomenės seneliai, mišrios šeimos, nekalbantys lietuviškai yra viename ir tame pačiame išmetamame maiše. Ar mes suprantame jų egzistencijos būtinumą ir problemas ir stengiamės savo programomis juos įjungti į mūsų veiklą, ar, jiems truputį priartėjus, tik statome neišvengiamas kliūtis?

Atsakyti į šiuos klausimus truktų gal daugiau negu 10 ar 15 metų! Bet, būdama

MOKSLAS

Thomas Alva Edison (1847-1931)

J. Venckus, S.J.

Žmonijos istorijoje kai kurie asmenys yra nepaprastai reikšmingi, nes pakeitė pasaulio veidą. Pirmas toks buvo Jėzus Kristus, bet jo mokslas apie 300 metų liko po grindyje. Dalykai pasikeitė, kada Konstantinas Didysis 311 m. Kristaus kryžiuui suteikė laisvę. Su Kristaus kryžiumi prasidėjo naujas gyvenimas, visiškai skirtingas nuo pagoniškojo. Atėjo dangiškoji šviesa. Kitas reikšmingas asmuo buvo Kolumbas, apie 1500 m. atradęs naują pasaulį. Tuo pasibaigė viduramžiai ir prasidėjo naujieji laikai. Visą žmonijos gyvenimą jau reikėjo matuoti nauju matu. Apie 1600 m. pasirodė

kaip tik tos visuomenės kartos dalis, kuri mūsų analizuoto straipsnio autoriaus apibūdinta žodžiais "keičia, ieško, veikia", juos iškeliau, kad matytume, spręstume ir gilintumės į savo aplinkos problemas. Svarbu surasti būdus ir priemones veikti ne tik šiandien ir rytoj, bet numatyti gyvą ateitį — mokėti savo veiklos esmę pastatyti ant perspektyvos taško. Svarbu, kad kiekvienos organizacijos, kiekvieno sąjūdžio veikla ir programos galėtų protingai ir planuotai integruotis į bendrą lietuviybės išlaikymo ir savitos lietuvių kultūros kūrimo darbą.

P.S. Šis straipsnis iškelia klausimus, liečiančius visus lietuvius. Aš dar vis jaučiu monologą "Laiškų lietuviams" jaunimo skyriuje. Tikiu, kad skaitytojai pareikš savo nuomonės, kad kartu dialogo keliu spręstume savo tautos klausimus ir problemas. Dar pakartuju savo adresą: 479 Bourbonnais St., La Salle, Que., H8R 2Z2, Canada.

Kopernikas ir Galilėjas. Pasirodė žemė, kuri sukasi aplink savo ašį ir kartu saulę. Žemė jau nebebuvo visatos centre ir jau nebe koks nors lygus paviršius, bet apvalus kaip sviedinys. Apie 1700 m. pasirodė Newtonas su žemės traukos dėsniumi ir šviesos teorija. Pasaulio vaizdas visiškai pasikeitė. Apie 1900 m. Einšteinas atnešė pasauliui savo lygtį $e=mc^2$, kur e yra energija, m — masė ir c — šviesos greitis, kur masė virsta energija ir energija mase. Apie 1900 m. ateina Edisonas su savo dinamą (elektros generatoriumi).

Jeigu pažiūrėsime, kas yra bendra visų šių garsių žmonių išradimuose ir atradimuose, pastebėsime, kad tai energijos klausimas, nes kiekviena žmogaus pažanga eina energijos linkme, o ne inertinės medžiagos, materijos. Esama dvasinės, antgamtinės energijos, kuri ateina su Kryžiumi, ir materialinės, elektrinės energijos, kurią davė Edisonas su savo elektros generatoriumi. Dinama duoda šviesą pasauliui elektros lempomis, kurias išrado pats Edisonas. Jos apšviečia visą pasaulį. Kas būtų pasaulis be elektros šviesos, rodo Niujorkas, kai aptemo 1977 m. liepos 13 d.

EDISONO JAUNYSTĖ

Tėvas Samuel, olandų kilmės, iš profesijos stalius, gimė Kanadoje, bet dėl nepasisekusios revoliucijos 1830 m. prieš Britaniją pabėgo į JAV su žmona Nancy Elliott ir keliais vaikais. Žmona, labai graži moteris, buvo mokytoja. Apsistojo nedideliame Ohio miestelyje Milan. Mūsų būsimasis išradėjas gimė 1847 m. vasario 11 d. Tomas buvo

septintas ir paskutinis vaikas šeimoje. Netrukus pasirodė pirmieji traukiniai. 1769 m. James Watt patentavo savo garo mašiną. Tai buvo didelis išradimas ir labai naudingas. Iki tol žmonės susisiekdavo tik kanelais ir upėmis. Dabar jau lokomotyvai, leidami aukštyn didelių dūmų kamuolius ir sirenų spiežimu bei skambalų mušimu perspėdami, kad niekas nepasiveltų — nei žmogus, nei gyvulys, sunkiai alsuodami traukė ilgas eiles vagonų su prekėmis vis toliau ir toliau į Vakarus. Ir Edisonas be garo mašinos nebūtų galėjęs savo dinamos priversti gaminti elektros srovės, nebent naudodamas kokio nors krioklio vandenį.

Valdžia norėjo praveisti geležinkelį pro Milaną, bet žmonės nesutiko. Sumažėjo darbai. Edisono šeima 1854 m. persikėlė į Port Huron Mičigano valstybėje. Tomas nuėjo į pradžios mokyklą, bet ten nebuvo daug tvarkos, dideli ir maži vaikai kartu. Tepabuvo joje tris mėnesius, nes tokia mokykla jam reiškė tik laiko gaišinimą. Pradėjo mokytis vienas pats. Tuojau įsigijo rimtų knygų. Atrado tokių šeimoje: *Search History of the World*, *Hume History of England* ir garsųjį Gibbon veikalą *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*. Skaitė tas knygas dar nepasiekęs 12 metų. Tėvas duodavo vaikui 25 centus už kiekvieną perskaitytą knygą. Buvo pradėjęs skaityti Newtono veikalą *Mathematical Principles*. Neperskaitė, nes nemokėjo aukštosios matematikos. Svarbiausia knyga, kuri nulėmė jo ateitį, buvo R. G. Parker *School Compendium or Natural and Experimental Philosophy*. Gamtos filosofija buvo tada tai, ką mes šiandien vadiname fizika.

Tomas įsirengė rūsyje laboratoriją: susirinko iš šiukšlyno visokius išmestus butelius, puodukus, indelius, kas tik papuolė. Ir padarė visus eksperimentus, kuriuos jo knyga aprašė. Laimingas, kad jam papuolė tokia gera knyga į rankas: kaip šviesa eina pro lęšius; kaip garsas keliauja oru, vandeniui, kietais kūnais; kas yra pompa ir kaip ji veikia, kaip išpumpuoti orą iš uždaro indo. Be abejo, motina, kaipo mokytoja, buvo jam gera talkininkė. Turėjo įsitaisęs net

bokštą ant namų, kurį pavadino "Edison's Tower of Babel"; ten laikė savo teleskopą. Įdomu, kad nei tada, nei vėliau per visą savo gyvenimą jis nelaikė savęs kokiu genijumi, tolygiu Newtonui ar Einsteinui. Buvo eksperimentatorius: žinojo, ką norėjo padaryti, pvz. elektrinę lemputę, ir mėgino visokiais būdais. Puikiai žinojo, ką duoda universiteto išsilavinimas, akademinis laipsnis. Todėl gaudydavo universitetą baigusius fizikus, ypač atvykusius iš Europos. Į Edisono laboratoriją Menlo Park, N.J., suplaukdavo naujausios mintys ir išradimai. Pagyrimų nemėgo ir jų nepriimdavo. Jei kas kartais sakydavo, kad jo išradimas buvęs įkvėpimas, *inspiration*, tai atsakydavo: *What inspiration? It was a perspiration*. Išradimas Edisonui reiškė 98% prakaito ir tik 2% įkvėpimo.

MOKSLAS, DARBAS IR PINIGAI

Išradimai nėra dalykai, kurie bevaikščiojant išspiriami iš kelmo ar kero. Edisonas sakydavo, kad jo išradimai buvo galvojimo, mąstymo pasekmė, kad gyvenimas yra galvojimas. Galvojimą sukelia knygos ir pokalbiai su išmintingais ir mokytais žmonėmis. Kad gautų mąstymui medžiagos, visur, kur tik apsistodavo, steigdavo ar įsigydavo biblioteką ir visados žiūrėdavo, kad knygos ir biblioteka estetiškai atrodytų. Tai visi lankytojai greitai pastebėdavo. Pats per naktis skaitydavo knygas ir galvodavo apie naujus išradimus. Buvo nepaprastai didelis darbininkas. Prisimindavo priežodį: Žmogus sukurtas darbui, kaip paukštis skridimui.

Gamtos mokslai paprastai yra brangūs: reikia turėti aparatų, instrumentų, chemikalų. Tam reikia pinigų, o jų Edisonui visados trūkdavo, pradžioje visiškai nebuvo. Sulaukęs 11 metų, su savo draugu Michael Oates įsitaisė 10 akrų sklypą, kur augino daržoves ir pardavinėjo. Jie arė, kasė, diegė, laistė ir vežė prekes į turgų. Manytume, kad abu visą savo uždarbį galėjo pasilaukyti, bet skaitome, kad Edisonas vienu kartu įteikė savo mamytei 600 dol.

Pradėjo eiti geležinkelis iš Toronto per

Port Huron į Detroitą — Grand Trunk Railroad. Tomas išsiprašė iš motinos eiti prie jo tarnauti. Išvažiuodavo rytmetį ir grįždavo vakare. Tuomet turėjo 12 metų. Pardavinėjo keleiviams laikraščius, saldinius, riešutus, vaisius. Detroitė eidavo į biblioteką skaityti, kol grįš vakarinis traukinys. Reikia stebėtis, kaip toks vaikas taip tiksliai sutvarkydavo savo darbą ir padalydavo savo laiką. Turėjo mieste net krautuvę, kur pardavinėjo laikraščius, kitą, kur laikė sviesto, sūrio, mėlynių. Jam pačiam nesant, draugai pardavinėjo šiuos daiktus ir paskui visi dalijosi pelnu. Prisipažįsta, kad prekyba ėjo gerai. Kai pradėjo dirbti prie geležinkelio, dalį savo prekybos, konduktoriui leidžiant, perkėlė į vagoną. Su savo draugu George Pullmann įsitaisė traukinyje laboratoriją, pavadinę ją "rolling laboratory". Tas jo draugas vėliau pagarsėjo savo miegamaisiais vagonais, kurie ir buvo pavadinti jo vardu — Pullman.

Kartą eidamas gatve Tomas pamatė prastoje krautuvėlėje primityvią rankinę spaustuvėlę. Pasimokęs iš jos padarė mimeografą, kuris mums visiems pažįstamas. Kodėl nepanaudoti jo traukinyje? Taip ir padarė. Pradėjo spausdinti įvairius pranešimus keleiviams ir išleido *Weekly Herald*. Muziejuose yra užsilikusių jo egzempliorių. Tas jo *Weekly Herald* kaštavo 8 centai mėnesiui. Turėjo apie 400 nuolatinių skaitytojų. Tai buvo pirmasis laikraštis pasaulyje, leidžiamas traukinyje. Atsižvelgiant į tai, kad leistas 14 metų berniuko, be formalaus mokslo, laikraštukas buvo visiškai geras: daug naujienų, dailiai pateiktas. Jo garsas pasiekė net Londoną. Norėjo savo laikraštį padidinti iki 1.000 prenumeratorių, bet neturėjo pakankamai pinigų popieriui.

Tomas taip išpruso prie geležinkelio, kad jau buvo pradėjęs ir lokomotyvą valdyti. Atsitiko ir nelaimė: norėjo įlipti į pradėjusį važiuoti traukinį, bet taip nenusisekė, kad konduktorius prišokęs tik už ausų įtraukė. Vaikas išgirdo, kad ausyse kažkas truktelėjo ir nuo to meto per visą savą gyvenimą mažiau begirdėjo. Tai buvo didelis trūkumas dirbant su fonografais. Atsitiko

dar kitas nemalonumas: tarp savo chemikalų turėjo medžiagos, kuri užsiliepsnojo. Buvo kilęs vagonė gaisras, bet greitai jį užgesino. Traukinio konduktoriams pradėjo jo bijoti, kad kas dar baisiau neatsitiktų.

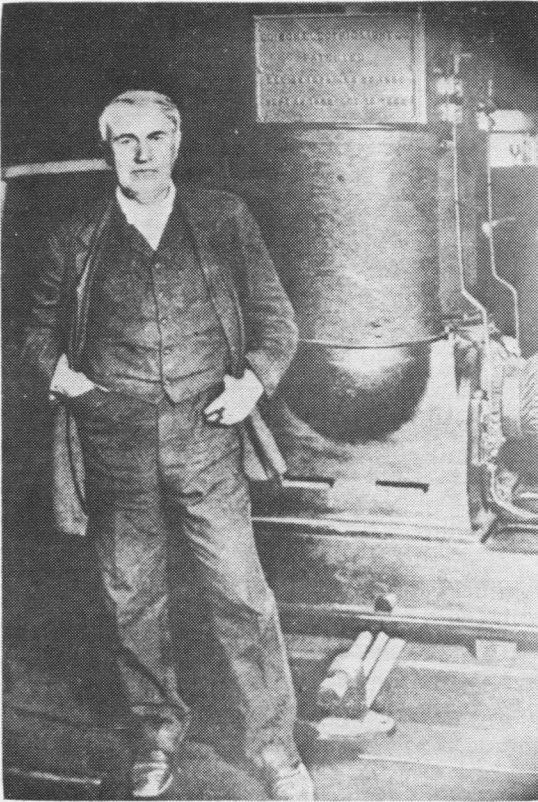
EDISONAS TELEGRAFISTAS

Berniukui geležinkeliečio ateitis neatrodė labai šviesi. Po to gaisro vagonė jam jau nebeleido eksperimentuoti. Vieną 1862 m. rugpiūčio dieną jo traukinys manevravo stotyje: turėjo vienus vagonus atkabinti, naujus užkabinti, ir nepastebėjo, kaip stoties viršininko J.U. Mackenzie 2-3 metų vaikutis vėlėsi tarp jų. Vienas paleistas vagonas stačiai riedėjo ant vaiko ir būtų jį su-triuškinęs, bet Tomas paskutinę sekundę pastebėjo ir pripuolęs išgelbėjo sveiką, tik jį patį vagonas kiek apibraižė. Galima įsivaizduoti, kiek išgąščio pergyveno tėvai ir koks buvo jų dėkingumas šviesiam berniukui, kuris parodė tokiu momentu tiek susivokimo. Stoties viršininkas nebuvo tiek turtingas, kad galėtų duoti didesnę pinigų sumą. Bet Tomui davė daug daugiau — telegrafisto vietą. Be abejo, Edisonas turėjo pirmiau to darbo išmokti. Senas telegrafistas, vaikui pradėdamas pamokas, paaiškino, kad telegrafas yra kaip koks ilgas šuo, kuris tęsiasi nuo vieno miesto iki kito. Jeigu viename mieste patrauksi šuns uodegą, kitame pradės loti.

Būdamas 15 metų, Edisonas pats pradėjo daryti bandymus su telegrafu. Su savo draugais kasdien siųsdavo telegramas. Tiek įgudo, kad per minutę persiųsdavo 1.000 žodžių. Studijavo automatiškus peršokius nuo vienos linijos į kitą. Taip beeksperimentuodamas pasidarė telegrafų specialistas, ir jį kviesdavosi į įvairius Amerikos miestus. Turėjo nepaprastai gražią rašyveną, beveik kaip spausdintą. Pasidarė kaip tradicija, kad visos telegramos visame krašte turi būti labai gražiai parašytos.

ELEKTROS LEMPUTĖS IŠRADIMAS

Skaitydamas Edisonas sužinojo, kad Michael Faraday Anglijoje 1831 m. surado, jog elektros srovė gamina magnetinį lauką, bet ir magnetinis laukas, dideliu greičiu

Thomas Alva Edison

judėdamas, sukelia elektros srovę. Kitais žodžiais tariant, išrado dabartinę elektros generatorių. Bet kelias iki jo dar buvo labai ilgas, kol tokį elektros motorą galėjo naudoti. Būtų buvęs dar ligesnis, jeigu ne Edisonas.

Vienas iš dinamos pritaikymų buvo elektros šviesa. Edisonas apie porą metų eksperimentavo su elektros lempute ir jam tai kaštavo apie 40.000 dol. Kiek jis platinos sudėgino: tik sušvisdavo ir perdegdavo. Dirbo su anglimi iš sudeginto popieriaus ir medvilnės. Sunku buvo išpumpuoti orą iš lemputės, paskui išgijo pompą su gyvsidabriu. Ji buvo geresnė, bet labai kenksminga sveikatai, dantims. Visados fiasko ir fiasko. Pagaliau 1879 m. spalio 21 d. gimė išganingoji lemputė, kuri pirmiausia nušvietė jo paties laboratoriją. Žmonės važiavo iš visų kraštų pasižiūrėti tos stebuklingos švie-

sos, kurią galima net į vandenį kišti — ne-gesta.

Edisono padėtis buvo pasidariusi labai bloga. Dabar Wall Street kapitalistai geriau pradėjo finansuoti jo projektą. Atsivėrė nauji uždaviniai, nes reikėjo galvoti, kaip pagaminti elektros srovę, baterijų neužtenka. Buvo įkurta Edisono General Electric bendrovė. Iki 1825 m. miestuose degdavo aliejus, vėliau įvedė gazą. Kiekvieną vakarą būriai vyrų išeidavo su kopėčiomis uždegti lempų gatvėse. 1882 m. rugsėjo 4 d. Niujorke pirmą kartą sušvito elektros šviesa. Suroošė iškilmingą procesiją su lempomis ant kaktos, kaip angliakasiai turi: tai buvo naujosios šviesos iškilminga eiseną. Pati elektros lemputė pasiliko tokia, kokią pagamino Edisonas, tik dabar vietoje anglies kilpos naudoja tungsteno arba volframo vielas, o į išpumpuotą lemputę įleidžia azoto dujų, nes geriau laiko. Po šio pasisekimo visi didmiesčiai pradėjo prašyti tos naujos šviesos.

1889 m. Paryžiuje buvo suruošta pasaulinė paroda. Joje buvo išstatyta Edisono dinamą, šviesa, kiti elektros instrumentai. Pasaulis nustebė, stačiai kvapą užtraukė, pamatęs tuos nuostabius daiktus, kokių joks kitas kraštas nė iš tolo negalėjo parodyti, tik Amerika su Edisonu. Didieji pasaulio kraštai tiesiog saujomis pradėjo pilti aukščiausius medalius, teikti visokius aristokratiškiausius titulus. Pats Prancūzijos prezidentas jį su didžiausiu atidumu globojo. Edisonas ta proga su žmona pavažinėjo po Europą. Berlyne aplankė pagarsėjusią Werner Siemens firmą, kuri specializavosi elektros, ypač telegrafo srityje. Ji visur pravedė telegrafus — pačioje Vokietijoje, Rusijoje, apskritai visoje Rytų Europoje. Edisonas daug pasimokė iš vokiečių, kurie neturėjo intereso slėpti savo išradimų, nes tada su jais vis vien niekas negalėjo išlaikyti konkurencijos.

Su savo žmona Edisonas susipažino tokiu būdu. Vieną lietingą dieną Newark, N.J., būdamas 24 metų, ėjo iš savo fabriko. Prie durų pamatė dvi jaunas mergaites, kurios saugojosi nuo lietaus. Paprašė jas į

vidų ir pakvietė būti sekretorėmis. Vieną, Mary Stilwell, labai pamilo, o antroji, jos sesuo Alice, pasiliko Edisono šeimai artima. 1871 m. Kalėdų dieną Tomas susituokė su Marija. Šeima buvo labai laiminga, turėjo tris vaikus. Po 13 metų moterystės žmona mirė. Edisonas po jos mirties labai pasikeitė, liūdėjo. Vaikai liko maži, reikėjo jiems globos. Vedė antrą kartą — Miną Miller, su kuria išgyveno apie 40 metų. Nupirko jai didelius namus Niujorke. Kitus namus įsigijo Floridoje šeimai. Ten ir pats nuvažiuodavo.

Marie Curie savo radiumo atradimo neapatentavo, taip pat ir Fleming savo penicilino, nes buvo manoma, kad mokslininkas negali virsti pramonininku. Edisonas padarė daugiau kaip tūkstantį išradimų ir visus patentavo. Už mokslinių paslapčių perleidimą gavo pinigų, kurių jam reikėjo tolimesniems eksperimentams.

ŠVIESOS AUKSINIS JUBILIEJUS

1879—1929

Tai buvo Edisono apoteozė. Išradėjas, jau senas, 82 metų, bet dar darbštus ir dvasiškai visiškai šviesus. Tą jubiliejų suruošė Henry Ford (1863—1947) ir paties Edisono General Electric bendrovė. Tos tarptautinės iškilmės turėjo išgarbinti šviesą ir išaukštinti Edisoną. Vieta buvo parinkta Dearborn, Mich., automobilių magnato Fordo gimtinė. Dalyvavo pats Amerikos prezidentas Hoover, Marie Curie iš Paryžiaus, Einšteinas, apie 500 aukščiausių ir kilniausių krašto žmonių. Kai kurie Edisono namai iš New Jersey buvo perkelti į Dearborn net su žemės sklypais. Norėjo perkelti ir Independence Hall iš Filadelfijos, bet miestas nedavė. Tada Dearborne padarė tikslią jos repliką, kurioje vyko minėjimas. Net ir tie vagonai buvo paimti, kuriuose Edisonas, dar jaunuolis, pardavinėjo keleiviams laikraščius, riešutus, vaisius, ir laboratorija ta pati, kur įvyko gaisras. Tais vagonais įvažiavo prezidentas, Edisonas, visi aukštieji svečiai. Edisonas turėjo būti laikraščius pardavinėjantis berniukas ir tarnauti svečiams, kaip tai darė prieš 70 metų paprastieji darbi-

ninkams, kurie važiuodavo į Detroitą dirbti. Per tas iškilmes Edisonas kiek sunegalavo, jį nunešė į gretimą kambarį, paties prezidento gydytojas stiprino. Gyveno dar porą metų rūpestingai savo kilnios žmonos globojamas. Mirė West Orange, N.J., 1931 m. rugpiūčio 9 d. Ten ir palaidotas. Buvo protestantas. Savo tikėjimo laikėsi.

Edisonas lieka amžiams Amerikos simbolis. Jam taikė Šv. Rašto žodžius: "FIAT LUX"—tesušvinta šviesa—plačiausia prasme, tegul sušvinta ji Amerikos gyvenime, tegul sušvinta ir visam pasauliui.

• Televizijos aktorius John Berardino, matomas "General Hospital" programoje kaip dr. Steve Hardy, yra nuoširdus katalikas, vedęs Gerojo Ganytojo bažnyčioje Beverly Hills ir susirūpinęs televizijos ir filmų teigiamesne įtaka.

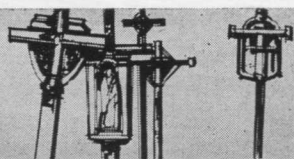
• Motinai Teresei, Indijos misijonierei, Cambridge universitetas suteikė garbės daktarės laipsnį.

• Ispanijoje daugiau negu 90% šeimų tėvų nori, kad jų vaikai mokyklose būtų krikščioniškai auklėjami ir kad valdinėse mokyklose būtų dėstoma tikyba.

• Apie 30.000 amerikiečių dalyvavo vysk. Jono Neumano kanonizacijos iškilmėse birželio 19 d. Šv. Petro bazilikos aikštėje. Minioje buvo ir Filadelfijos stalius Michael Flanigan, kuris mediciniškai neišaiškinaamu būdu išgijo iš kaulų vėžio ligos, kai tėvai, nuvykę prie vysk. Neumano kapo Filadelfijoje meldė stebuklo. Gydytojai jo išgijimą laikė mediciniškai negalimu. Dabar jis yra 91 m. amžiaus. Šv. J. Neumann yra pirmas amerikietis vyras, paskelbtas šventuoju.

• Baisi žmogžudystė įvyko Wheelinge, W. Va. Piktadarys įslinko į Šv. Juozapo seserų vienuolyno kiemą, sode apie 500 jardų nuo namo rado 26 m. postulante, Robertą Elam, ją nutempė 50 pėdų į miškinę vietą, nuskriaudė ir pasmaugė. Seselė buvo magistro laipsniu baigusi Fordhamo universitetą ir dirbo kaip suaugusiųjų religinio švietimo koordinatore.

TĖVYNĖJE

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Baigiant Vilniaus Universiteto ketvirtąjį šimtmetį, "Kultūros barų" žurnalas spausdina savo korespondento Romualdo Ozolo ilgą pasikalbėjimą su šių dienų Vilniaus V. Kapsuko Universiteto rektorium Jonu Kubiliūm.

Vilniaus Universitetas yra seniausias visoje Rytų Europoje. 400 metų Universiteto svarbiausias jubiliejinis renginys bus 1979 m., kada įvyksiąs iškilmingas minėjimas. Jame dalyvaus svečių iš visų Sovietų Sąjungos universitetų, o taip pat daug atstovų iš užsienio universitetų. Prieš tai įvyks jubiliejui skirtas mokslininkų susirinkimas, kuriame bus kalbama apie "Pažangiąją mintį Sąjungos universitetų istorijoje". Kiti jubiliejiniai renginiai prasideda jau dabar. Respublikos miestuose bus rengiamos Mokslo dienos. Penkiuose didžiausiuose miestuose veiks kilnojamosios parodos — "Vilniaus Universitetui — keturi šimtai metų". Jubiliejiniais metais bus atidaryta paroda Maskvoje.

Vienas didžiausių jubiliejinių darbų — tritomės Universiteto istorijos išspausdinimas. Pirmoji knyga jau išspausdinta, antroji — leidykloje, o trečioji leidyklai bus įteikta metų pabaigoje. Ši Vilniaus Universiteto istorija bus išsamiausia iš visų iki šiol išspausdintų. Jai išleisti pakviesti geriausi žinovai, kurie dar atliko papildomų tyrinėjimų. Šiose knygose atsispindės visi Universiteto gyvavimo laikotarpiai. Bus išspausdinta taip pat Universiteto istorijos šaltinių tomelis, Universiteto bibliografija, albumas apie senąją ir naująją Universiteto architektūrą. Bus išleistas dovaninis lei-

dinys, kuriame surinkti įvairūs aktai apie Universiteto įsteigimą. Keletas mažesnių knygelių. Trys pašto ženklai su Universiteto vaizdais.

Iki jubiliejaus planuojama paskubinti naujasias Universiteto statybas: fizikos, skaičiavimo mašinų ir bendrabučio pastatus. Numatyta gerokai atnaujinti ir pataisyti senuosius Universiteto rūmus, kaip duris, laiptus, kiemus. Jubiliejui bus atnaujinta buvusioji Šv. Jono bažnyčia, kurioje bus įrengta Universiteto istorijos paroda. Numatyta įamžinti įžymių Universiteto profesorių atminimą. Jų statulos ir atminimui lentos bus atidengtos salėse, įvairiuose Universiteto kampeliuose, o taip pat profesorių gimtinėse bei prie namų, kuriuose jie gyveno. Atminimų iškilmės vyks Universiteto pagrindiniame kieme tarp kolonų.

Po Antrojo pasaulinio karo Universitetas turėjo įvairiausių sunkumų. Per pirmąjį pokario dešimtmetį Universiteto dieninis skyrius išleido kiek daugiau kaip tris tūkstančius, per antrąjį — daugiau kaip penkis tūkstančius išlaikiusiųjų egzaminus. Pokario metais vien Universiteto skyriai parengė 20.000 įvairių sričių žinovų.

Šiandien Universitete įgyjamos 32 žmogaus darbo sritys. Universitetas pajėgus paruošti daugiau kaip 70 darbo sričių. Jame mokosi, įskaitant ir neakivaizdininkus, apie 16 tūkstančių studentų. Studentų skaičiumi Vilniaus Universitetas yra dešimtas iš didžiausių TSRS universitetų. (Iš viso TSR Sąjungoje yra 64 universitetai). Mokslo kandidatų procentu TSR Sąjungoje Vilniaus Universitetas randamas aštuntoje vietoje, mokslo daktarų procentu — šeštoje. Univer-

sitete dirba daug mokslo žmonių. Universitete yra daugiau kaip 1.200 dėstytojų, iš kurių beveik 200 yra jaunesni kaip 30 metų amžiaus.

Moksliniai ryšiai palaikomi su daugeliu Tarybų Sąjungos ir užsienio mokslo bei mokymo įstaigomis. Keičiamasi mokslinėmis žiniomis. Universitete dažnai rengiami seminarai tarptautinių ir respublikinių mokslininkų suvažiavimai. Pastovūs kūrybiniai ryšiai nusistovėję su Greifsvaldo universitetu, Magdeburgo Aukštąja technikos mokykla, Erfurto Medicinos akademija Vokietijos Demokratinėje Respublikoje. Krokuvoje su Jogailos ir Liublino universitetais Lenkijos Liaudies Respublikoje; su Karolio universitetu Prahoje. Pavienių dėstytojų ryšiai dar platesni. Į Vilniaus Universitetą atvyksta mokslininkų ir dėstytojų iš įvairiausių pasaulio kraštų. Vilniaus Universiteto dėstytojai šiuo metu dirba Burundyje, Alžyro universitete, Kuboje ir kitur.

Labai veiklūs Universiteto mokslinės bibliotekos ryšiai su kitomis šalies ir užsienio bibliotekomis. Literatūra keičiamasi maždaug su 500 knygų saugyklų. Kasmet išsiunčiama 7.600 spaudinių, o gaunama apie 10.200. Šiandien Universiteto biblioteka turi tris su puse milijono spaudos vienetų, kuriais naudojasi 24 tūkstančiai skaitytojų. Universitetas turi studentų teatrą ir daug kitų meninės kūrybos apraiškų: chorą, ansamblį, kraštotyros būrelius. Studentų meno vienetai vieni iš ryškiausių respublikos mėgėjiškumo meno padangėje. Iš jų yra išaugęs ne vienas žymus mūsų menininkas. Rašytojų bei poetų daugumą sudaro buvę Universiteto auklėtiniai. Svarbiausia Universiteto užduotis, kaip kultūros židinio, iš kartos į kartą perduoti tautos papročius, visapusiškai išlavinti ir kultūringai bei kūrybingai subrandinti žmogų. Šitam darbui yra sutelkiamos visos pastangos.

Iš humanitarinių mokslų žymiausių laimėjimų yra pasiekę Baltų filologijos ir Lietuvių kalbos katedrų lingvistai. Vilniaus Universitetas jau kuris metas laikomas geriausiu baltistikos centru. Kasmet vis labiau vertinami matematiniai tikrovės tyrimo bū-

dai ir didėja dėmesys matematikos teorijos klausimams. Matematinės statistikos baruose Vilniaus Universitetas drąsiai gali lygintis su užsienio matematikos ugdymo centrų darbais. Sparčiai plėtojasi kvantinės optikos tyrimai ir teoretinės fizikos kryptys. Universitetas skatina mokslinio tyrimo darbą, nes mokslo tyrinėjimo aistra degantis žmogus gali suvokti mokslo pradmenis ir pradėti juos naudoti. Aukštoji mokykla negali nesiremti tiriamųjų mokslo darbų ugdymu, nes nuo to daug priklauso mokomojo darbo sėkmė. Universiteto darbo suskirstymas sudaro palankias sąlygas domėtis gretutinėmis mokslo šakomis, plėsti jų žinojimo akiratį ir ugdyti bendrąją žmogaus kultūrą. Universitetas prisideda prie lietuvių kultūros papročių, ir jų ugdymui skiriamas didelis dėmesys. Studijuojančiam jaunimui sudaromos sąlygos įvykdyti savo dvasinio gyvenimo poreikius.

Pabaigoje pasikalbėjimo Vilniaus V. Kapsuko Universiteto rektorius Jonas Kubilius džiaugiasi, kad jubiliejinius klausimus sprendžiant, susilaukiama nuoširdžios paramos iš LKP Centro Komiteto, LTSR Ministrų Tarybos. Jis turi viltį Lietuvos Universiteto garbingą sukaktį paminėti gražiai ir garbingai. Šia proga pasižada uolesniu visų Universiteto studentų ir dėstytojų darbu stengtis kurti mokslo vertybes, kelti mokymosi lygį ir brandinti save didelės kultūros žmonėmis. Tuo buvo garsus Universitetas praeity, tuo jis turi dar labiau save išgarsinti šiandien.

LIETUVIŲ LITERATŪROS KLASIKĖ RAŠYTOJA ŽEMAITĖ TURĖJO DRAUGĖ BARBORA DVARIONAITĖ

Barbora Dvarionaitė buvo gimusi Latvijoje, lietuvių darbininko šeimoje. Jokios mokyklos nelankiusi, savarankiškai išmoko skaityti ir rašyti. Išmoko siuvėjos amato ir pragyveno iš klajojančios siuvėjos uždarbū. Besiūdama dvaruose, išmoko lenkų kalbą. Mokėdama lenkiškai, pradėjo naudotis dvarininkų bibliotekomis.

"Kultūros baruose" Vincas Simonavičius teigia, kad Barbora Dvarionaitė buvusi

neišsemiama medžiagos teikėja Žemaitės raštams. Ją rinkdavusi besiūdama tarp paprastų žmonių, o taip pat dvarininkų knygynuose.

KOMPOZITORIUS MIKAS PETRAUSKAS VARGONINKAVO GERVĖČIUOSE

Gervėčių miestelis yra Baltarusijoje. Miestelyje ir jo apylinkėse gyvena daug lietuvių. Jame bevargoninkaudamas Mikas Petrauskas paliko ryškų lietuvių kultūros pėdsaką. Gervėčių bažnyčioje jis buvo subūręs nemažą chorą ir orkestrą. Bažnyčioje choras giedodavęs lenkiškai, nes tokia buvo klebono valia. Visi prisimenantys Miką Petrauską teigia, kad taip pat nevengęs ir lietuvių kalbos — balsingąjį jaunimą mokęs lietuviškų dainų. Jonas Juška, gimęs 1886 m., prisimena jo išmokytas dainas: "Pasėjau lauke avižą", "Atbėgo pelė iš miško", "Aš pasėjau linelius", "Kas subatos vakarėlių" ir kitas.

POŽEMINIAI TURTAI LIETUVOJE

Šiandien visa Lietuvos žemė yra ištirta ir padaryti hidrogeologiniai žemėlapiai. Šiuose žemėlapiuose pažymėti naudingų iškasenų telkiniai. Lietuvos žemėje ypač daug yra statybinių medžiagų: klinčių, molio, smėlio, žvyro ir dolomitų. Šiandien statyboms daug sunaudojama žvyraus, kurio atsargos žemės paviršiuje greitai mažėja ir po 20-25 metų teks kastis giliau.

Prieš keliolika metų respublikoje buvo atrasta keturiose vietose naftos. Dviejuose iš jų užtvirtintos atsargos. Paieškos darbai dar tebetęsiami. Antras netikėtumas — pietryčių Lietuvoje aptikta geležies rūdos. Apie jos išteklių šiandien dar sunku pasakyti.

Yra surasta granito uolenos, kurios glūdi po 250 metrų žemės slouksniu, todėl jas kasti neapsimoka. Šiandien Lietuvos keliams tiesti kas mėnesį atvežama apie du tūkstančiai vagonų granitinės skaldos iš Ukrainos.

Dvidešimt penkiuose respublikos miestuose ir rajonuose veikia 54 vandenvietės ir apie devyni tūkstančiai pavienių artezinių šulinių. Visiems respublikoje esantiems

kurortams yra apskaičiuota mineralinio vandens ištekliai.

GANDRAS — MĖGSTAMIAUSIAS LIETUVOJE PAUKŠTIS

Gandras lydi artoją, šienpjovius, o taip pat į ganyklą gyvulius. Visų akį patraukia jo savotiška išvaizda, daili laikysena, kilnus skrydis. Įprastinis žmogaus ir gandro draugystės ryšys — senas vežimo ratas ar akėčios, iškeltos į medį ar ant stogo, — net šiais laikais būdingas Lietuvos kaimo kraštovaizdis.

Kiekvieną pavasarį visi laukia parskrendančių gandrų. Ypatingai jų daug parskrenda kalneliais ir gojais apsuptame Tauragnų krašte, kuriame daug balų ir raistų. Kada sužaliuoja Apvynijos viksnynai, pasidabinę geltonais purienų karoliais, o koncertus pradeda skardziabalsės varlės, — gandrai pradeda savo medžioklę.

Gandalizdžiais ypatingai pagarsėjusi Tauragnų apylinkė. Jeigu parskridę gandrai pirmiau apsuka ratą Minčios pusėje, žmonės sako, kad Vyžiuose jau gano avis. Kada atlekia į Tauragno paežeres — visi žino, kad tose vietovėse žmonės jau aštrina noragus. Kada pasirodo Pilkėnų kaimo smėliuose, — laikas aruode pravedinti žirnius.

Vaikai gandrų sveikina savaip: nusitraukia kepures, pamauja jas ant lazdų ir visa gerkle šaukia: "Gandrai, Jonai, ga-ga-ga, ilga tavo uodega". Vaikai šventai tiki, kad gandrai atneša broliukus ir sesutes.

Lietuvoje gandras geriausiai ištirtas paukštis. Jų priskaičiuojama arti 9-nių tūkstančių porų. Šiandien gandrai daugiausia laikosi Pagėgių, Priekulės, Šilutės, Klaipėdos ir Tauragės rajonuose. Šiose apylinkėse kasmet priskaičiuojama 200-300 lizdų.

Prieš dešimt metų Lietuvoje buvo praveisti mėgstamiausio paukščio rinkimai, kuriuos laimėjo gandras. Gandras dar vadinamas starkumi, busilu, gūžučiu, becionu.

Lietuvos gandrai žiemoti skrenda net už 10 tūkstančių km. Į Lietuvą sugrįžta pirmomis balandžio dienomis. 19-tąją balandžio parskrenda paskutinis gandras su rasoda

snape. Pirmasis atskrenda patinas, o paskui jį jo žmona.

Visos tautos tiki gandro antgamtinę išmintimi. Gandras, nujausdamas sausmetį, iš lizdo išmeta vieną gandriuką. Išpranašauja perkūniją ir iki žaibui uždegant namą įspėja žmones. Gandras draugiškas ir teisingas. Savo skriaudikams jis keršija, atnešdamas snape žarijų ir sudegindamas jų namus.

Lietuvoje leidžiamas "Valstiečių laikraštis" ragina respublikos piliečius sekančiais metais gražiai sutikti gandrų, jiems įkeliant į medį vežimo ratą ar akėčias. Straipsnį užbaigia su juoku: "Jei į visus lizdus sugrįš gandrai, jie visus metus neš vaikus: būsimuosius artojus, žvejus, miškininkus, muzikus, profesorius, kosmonautus, elektrinių mašinų inžinierius ir kitus. Tad lai gyvuoja apylinkės, kur kleketuoja gandrai!"

SKIRIAMAS DIDELIS DĖMESYS KRAŠTOTYRAI

Lietuvos Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugija turi 65 tūkstančius narių. Kraštotyrinis darbas respublikoje kasmet vis plečiasi. Kraštotyrininkai yra dideli talkininkai mokslui. Jie, saugodami paprastų žmonių dvasines ir medžiagines vertybes, netiesiogiai ragina žmones mylėti savo tėvynę ir jos praeitį.

"Tiesa" rašo, kad kraštotyra taip pat pasitarnauja ir komunistiniam auklėjimui. Nagrinėdami kolūkinį kaimą, miestų ir gyvenviečių istoriją, kurioje atsispindi žemdirbių socialinis lenktyniavimas, jie padeda komunistų partijai įgyvendinti propagandinius tikslus. Nenuostabu, kad komunistų partija šiai draugijai skiria dideles pinigų sumas.

DARBININKŲ ROJUS

Gražioje Dzūkijoje, prie Daugų ežero, šiomet vasarą pradėta įrengti darbininkams poilsio vieta. Pastatyta keletas namelių, sporto aikštė ir ežere paleista viena kita valtys. "Tiesa" rašo, kad daugumas statybos darbų numatoma atlikti talkomis. Mums kyla klausimas, kodėl ne komunistų partija, kuri save vadina darbininkų gerbūvio

kėleja, įruošia darbininkams poilsio vietas, bet darbininkai patys, po sunkaus dienos darbo, turi dirbti iki vėlumos, ruošdamiesi poilsiui namelius? Ar tą vietą galima vadinti darbininkų rojumi, kurioje jis nuvarginamas, o ne pailsinamas?

NĖRA KUR APSISTOTI

Vilniuje neįmanoma gauti nakvynę. "Tiesa" rašo, kad ypatingai vasaros metu Vilnių aplanko daug žmonių, kurie daug laiko praleidžia beprasmiškai bėgiodami po viešbučius ir ieškodami laisvų vietų nakvynei. Tik laimingiesiems pavyksta pernaktuoti mieste. Daugumas žmonių turi apieisti miestą dar tą pačią dieną, nerasdami laisvos vietos apsistojimui. Reikia stebėtis, kad per 33 metus viešbučių statyboje nepadaryta jokios pažangos. Labai dažnai užtinkamos žinutės, kad vis statomi didžiuliai viešbučiai su daugeliu kambarių, taisomi ir tobulinami senieji pastatai, bet čia pat vėl rašoma, kad neįmanoma gauti nakvynės. Kaip lengva atskirti komunistišką melą nuo tiesos!

LIETUVOS STUDENTŲ 27-TOJI DARBO VASARA

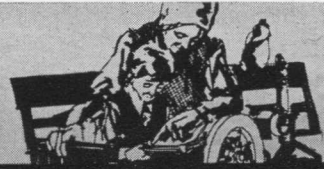
193 grupės Lietuvių studentų ir moksleivių talkininkavo įvairiems vasaros darbams respublikoje. Daug buvo išvažiavę į kitus kraštus: Tuvą, Jakutiją, Stavropolį, Smolensko apylinkes, Gagarino miestą, Tiumentę, Rytų Vokietiją, Lenkiją, Vengriją ir Čekoslovakiją. Iš viso dirbo septyni su puse tūkstančio Lietuvos jaunimo.

DAILININKO JONO RIMŠOS DARBU PARODA

Vilniaus Valstybiniame dailės muziejuje liepos pabaigoje buvo suruošta dailininko Jono Rimšos tapybos paroda. Dailininkas gyvena JAV, Kalifornijoje.

Vilniaus Valstybiniam dailės muziejui dailininkas nusiuntė 19 tapybos paveikslų. Parodoje prie šių dar buvo pakabinta šeši, kurie buvo saugojami muziejaus fonduose, tokiu būdu parodos lankytojai turėjo progos pamatyti dvidešimt penkis dailininko Jono Rimšos tapybos darbus.

KALBA

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

NEVARTOTINI ŽODŽIAI AR POSAKIAI

Pateiksime keliolika nevertotinių žodžių ar posakių tokia tvarka: pirmiausia didžiosiomis raidėmis duosime nevertotinę žodį ar posakį; po jo, jei reikės, trumpai paaiškinsime, dėl ko jis nevertotinas; paskui po brūkšnio kursyvu pateiksime vertotinus atitikmenis ir po dvitaškio pridėsime vieną kitą pavyzdį.

KAIP TAISYKLĖ nevertotinas vertinys — *paprastai, dažniausiai, visada*: Jis *kaip taisyklė* (=paprastai, visada) kasdien šestą valandą rytą eina pasivaikščioti. Tokiose vietovėse *kaip taisyklė* (=paprastai, dažniausiai, visada) būna labai drėgna. Tas mokinys *kaip taisyklė* (=paprastai, dažniausiai, visada) po didesnių švenčių neateina į klasę.

KAS DĖL nevertotinas vertinys — o dėl, *kai dėl*: *Kas dėl* (=O dėl; Kai dėl) jų draugystės, tai aš tik tiek galiu pasakyti, kad ji ilgai nesitęs. *Kas dėl* (=O dėl; Kai dėl) mano ateities, tai tu nesirūpink.

KAS LIEČIA nevertotinas vertinys — dėl, o dėl: *Kas liečia* mano išvažiavimą, (=Dėl mano išvažiavimo) tai dar ne viskas aišku. *Kas liečia* šį klausimą, (=Dėl šio klausimo; Šiuo klausimu) tai mano nuomonė yra kitokia.

“Tiesa” džiaugiasi, kad parodoje pateikti jo darbai muzikalčiai puošnūs. Jis pasineria į žavinčias spalvas, išryškindamas jų skambesį. Grakščios linijos, gražūs žmonės — toks pilnas spalvų jų džiaugsmingo skambesio gyvenimas dailininko perteikiamas kūriniuose.

KAS TAI — *kažkas, kažin kas*: Tame įvykyje yra *kas tai* (=kažkas) negera. Iš visų aplinkybių atrodė, kad turi *kas tai* (=kažkas) įvykti. Moterys susirinkusios apie *ką tai* (=kažką) kalbėjo. Jis atrodė *ko tai* (=kažko) neptenkintas.

Be abejo, yra ir daugiau panašių neteiktinų žodžių junginių su *tai*: *kažkaip tai* (=kažkaip, kaip nors), *kažkas tai* (=kažkas), *kažkodėl tai* (=kažkodėl), *kažkoks tai* (=kažkoks, tam tikras), *kažkur tai* (=kažkur, kur nors), *kieno tai* (=kažkieno, kažin kieno), *koks tai* (=kažkoks, koks nors, tam tikras).

NEŠTI ATSAKOMYBĘ, PAREIGAS, SARGYBĄ nevertotini vertiniai — *atsakyti, būti atsakingam; eiti pareigas, sargybą*: Mes *nešame atsakomybę* (=esame atsakingi) už savo tautos reikalus. Jis *neša* (=eina) sunkias pareigas. Kas šiąnakt stovykloje *neš sargybą* (=eis sargybą, eis sargybinio pareigas, bus sargybinis)?

NUDUOTI, NUSIDUOTI nevertotinas reikšmė *dėtis, apsimesti*: Jie *nudavė* (=dėjosi, apsimetė) esą dideli geradariai. Jis *nudavė* (=dėjosi, apsimetė) esąs ligonis. Aš *nusidaviau* (=dėjausi, apsimečiau), kad nieko nematau.

Bet vertotina: *Nudavė dukterį už nemylimo vyro.*

NUSIMANYTI KAME neteiktinas vertinys — *nusimanyti apie ką, išmanyti ką*: Jis *nusimano kalboje, matematikoje* (=nusi-mano apie kalbą, matematiką; išmano kalbą, matematiką).

PANAŠUS KAM neteiktinas vertinys — *panašus į ką*: Jonas *panašus Petriui* (=į

Petrą). Aš nemačiau kito, *panašesnio mano broliui* (=į mano brolių). Tu nerasi sau (=į save) panašaus.

ATNAŠAUTI — *aukoti*: Kunigas *atnašavo* (=aukojo) mišias. Pr. Skardžius "Lietuvių kalbos vadove" (1950) duoda šį žodį, pažymėdamas, kad jis yra naujadaras. "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" (Vilnius, 1972) jo visai nėra, bet tai dar nebūtų joks aiškus įrodymas, kad šis žodis neteiktinas, nes tame žodyne trūksta labai daug religinės srities žodžių. Tačiau "Kalbos praktikos patarimuose" (Vilnius, 1976) šis žodis yra paminėtas su pastaba, kad jis yra dirbtiniu būdu sudarytas, todėl neteiktinas. Vietoj jo geriau būtų vartoti žodį *aukoti*.

PILNAS, PILNAI. Būdvardį *pilnas* ir prievoksmį *pilnai* dažnai vartojame tokiomis reikšmėmis, kur geriau tiktų kitas žodis.

Pilnas yra nevertotinas reikšmėmis: *visas, visiškas, išsamus, detalus, geras*. Štai keli pavyzdžiai: Mechanizmas pradėjo veikti *pilnu* (=visu) pajėgumu. Šių mineralų *pilna sudėtis* (sudėtis) dar galutinai neiširta. Dar jis nėra *pilnai* (=visiškai) išsivystęs. Tai atsitiko dėl *nepilno* (=neišsamus, nedetalaus) tos mašinos mechanizmo pažinimo. Reikėtų pasirūpinti *pilnesniu* (=geresniu) šių gėrybių sunaudojimu.

Pilnai nevertotina reikšmėmis: *visai, visiškai, iki galo, kaip reikiant, gerai, išsamiai*. Pvz.: *Pilnai* (=Visiškai) sutikti su šia nuomone negalima. Tokia suma pinigų *pilnai* (=visai, visiškai) pakankama. Jo paskaita *pilnai* (=kaip reikiant, iki galo) neišaiškino visų problemų. Aš stengiausi *pilnai* (=gerai) susipažinti su tuo klausimu. Stengiamės *kuo pilniau* (=geriau) patenkinti jo poreikius. Į šiuos klausimus mokslas *pilnai* (=išsamiai) neįstengia atsakyti.

Taip pat reikėtų vengti tokių pasakymų: *pilnas pagrindas, pilnoje sudėtyje, pilnoje tvarkoje*. Pvz.: Nutarimas duoda *pilną* (=tvirtą) pagrindą tikėtis, kad planai bus įvykdyti. Komanda pasirodė *nepilnoje sudėtyje* (=nepilnos sudėties, nepilna). Tavo automobilis jau *pilnoje tvarkoje* (=visai, visiškai, kaip reikiant sutvarkytas).

PRIE prielinksnis, reiškiant veiksmo są-

lygą: *Prie progos* (=Turėdamas, gavęs, radęs progą; Pasitaikius progai; Kuria nors proga) tau viską papasakosiu. *Ir prie geriausių norų* (=Ir geriausių norų turėdamas; Kad ir labai norėdamas; Ir su geriausiais norais) negalėsiu tavęs aplankyti. Buvo išaiškinta, *prie kokių aplinkybių* (=kokiomis aplinkybėmis) tai atsitiko. *Prie aukštos temperatūros* (=Aukštoje temperatūroje; Kai temperatūra aukšta,) ir geležis tirpsta. Teismasėjo *prie uždary durų* (=slaptai, neviešai, uždaromis durimis).

PRIEŠ prielinksnis nevertotinas paskirčiai žymėti (kalbant apie ligas): Skiepai *prieš difteriją* (=nuo difterijos). Vaistai *prieš kraujo spaudimą* (=nuo kraujo spaudimo). Priemonės *prieš gripą* (=nuo gripo).

Taip pat prielinksnis prieš nevertotinas ir tokiuose žodžių junginiuose: **ATSAKOMYBĖ PRIEŠ** — *atsakomybė kam*: Nejaučiu *prieš jį* (=jam) jokios atsakomybės. Tėvų atsakomybė *prieš vaikus* (=vaikams) yra didelė.

ATSPARUS PRIEŠ — *atsparus kam*: Jis yra atsparus *prieš tą ligą* (=tai ligai).

KOVOTI PRIEŠ — geriau *kovoti su*: Visi turime kovoti *prieš neigiamą alkoholio įtaką* (=su neigiama alkoholio įtaka). Lietuviai kovojo *prieš kryžiuočius* (=su kryžiuočiais). Tačiau kai sakinyje yra reikšmės skirtumas, kai vartojant su kiltų neaiškumą, galima vartoti ir *prieš*, pvz.: Lietuviai su lenkais kovojo *prieš kryžiuočius*.

NEAPYKANTA PRIEŠ — geriau *neapykanta kam*: Jis užsidegė *neapykanta prieš savo buvusius draugus* (=savo buvusiems draugams).

NUSIKALSTI PRIEŠ — *nusikalsti kam*: Žmonės dažnai *prieš vieni kitus* (=vieni kitiems) nusikalsta.

PRIEŠ prievoksmis nevertotinas būdvardžiams daryti, reiškiant gydomųjų priemonių paskirtį: *priešalkoholinis gydymas* (=gydymas nuo alkoholio, alkoholizmo gydymas), *priešgripiniai skiepai* (=skiepai nuo gripo), *prieštyminis* (=tymų) serumas, *prieštuberkuliozinis* (=tuberkuliozės) institutas, *prieštuberkuliozinis skiepijimas* (=skiepijimas nuo tuberkuliozės).

DAILININKĖ GIEDRĖ ŽUMBAKIENĖ

Giedrė Žumbakienė gimė Šilalėje. Atvykus į JAV, baigė Harper gimnaziją ir studijavo meną St. Xavier kolegijoje, kurią baigė bakalauro laipsniu. Paskui tęsė studijas Čikagos Meno institute. Šiais metais gavo Dailių menų ir Grafikos magistro laipsnį Northwestern universitete. Yra dėsčiusi meną amerikiečių mokyklose.

Giedrė su savo tapybos, emalio ir grafikos darbais yra dalyvavusi jau net dvidešimt penkiose parodose. Ji priklauso Lietuvių Moterų dailininkių draugijai ir įvairioms amerikiečių meno draugijoms: Chicago Society of Arts, North Shore Art League, Hyde Park Art Association, Springfield Art Association, Sales and Rental Gallery, Chicago Art Institutes Sales and Rental Gallery, Tower Park Gallery (Peorijoje).

Lygiai prieš penkiolika metų buvome jos emalio darbų nuotraukomis iliustravę spalio mėn. numerį. Ta proga dail. Algirdas Kurauskas rašė: "Savo kūrybinių užsimojimų pradžioje dailininkė yra, tiesa, kukli, bet jos pastangos atrodo rimtos ir nuoširdžios. Jos kūryba pasižymi šakotumu ir aiškiai užakcentuojanti savito stiliaus ieškojimą bei apsisprendimą už tapybines vertybes. Giedrė Žumbakienė tolygiai reiškiasi tapyboje, grafikoje, mozaikoje, emalyje, neminant savitų, išradingų ir įdomių ieškojimų mišrioje dailės technikoje".

Dabar, po penkiolikos metų, jos kūryba dar labiau išmąstyta, brandi ir įvairi. Šiame "Laiškų lietuviams" numeryje supažindiname skaitytojus su naujesniais Giedrės meno darbais.

TRUMPAI IŠ VISUR

• JAV prezidento Carterio asmenišku atstovu prie Vatikano paskirtas Miami advokatas David Walters, 60 m., net 27 metus darbavęs tarptautinės teisės srityje. Tai pirmas atsitikimas, kad JAV prezidento atstovu prie Vatikano paskirtas katalikas.

• Kolumbo vyčiai 1976 m. įvairiems labdaros ir kitiems kilniems tikslams sutelkė 17,2 mil. dol. ir apie 7 mil. valandų paskyrė tarnavimui ligoninėse, našlaitynuose, jaunimo globai. Daugiau kaip milijoną kartų lankė ligonius. Organizacija turi 1,25 mil. narių.

• Prancūzijos parlamentas nusprendė ir privačioms mokykloms teikti finansinę paramą statyboms, o jų mokytojams teikti tas pačias socialinės apdraudos lengvatas kaip ir valdinių mokyklų mokytojams.

• Notre Dame universitetui Miami Dolphins futbolo komandos vadovas ir vienas iš savininkų J. Robbie paaukojo 800.000 dol., kad būtų įsteigta speciali valstybinių mokslų katedra.

• Australijoje bus išleista bendra anglikonų, katalikų ir Suvienytos Bažnyčios giesmių knyga.

• Tarptautinis Eucharistinis kongresas įvyks 1981 m. Liurde.

• Čilėje 1970 m. buvo 125 klierikai; dabar jų skaičius paugo iki 300. Čilėje yra 9 mil. katalikų, paskirstytų į 800 parapijų, kurias aptarnauja 2,036 kunigai.

• Čekoslovakijoje naujasis kardinolas F. Tomasek išventino į kunigus 24 seminaristus.

• Vokietijos katalikų visuotiniam suvažiavimui 1977 m. rudenį parinktas šūkis: "Draugiai į ateitį".

• Katalikų darbininkų sąjūdis į socialinio mokslo pradininko vysk. Kettelerio 100 m. mirties sukakties minėjimą, įvyksiantį šiemet, pasiryžo sutraukti 10.000 žmonių ir svarstyti šiuolaikinius katalikų socialinius uždavinius.

• Katalikų kolegijos ir universitetai JAV-se įvairiems savo patobulinimams 1977 išdo metais gavo iš federalinio išdo paramos

net 50% daugiau, negu ankstyvesniais metais.

• Čekoslovakijoje komunistai draudžia kurti naujas vienuolijas, draudžia priimti naujus vienuolijų narius ir juos religiškaai auklėti. Seserims vienuolėms draudžiama specializuotis bet kurioj srity.

• Tarptautiniame kariškių maldos suvažiavime Liurde šiemet dalyvavo daugiau kaip 18.000 karių.

• Jėzuitas kun. A. Galinas, Vietname dar pasilikęs 15 mėn. po to, kai kraštą užėmė komunistai, paliudijo Vašingtone, Atstovų rūmų pakomisijoje tarptautinių organizacijų reikalams, kad Vietname tuojau buvo uždaryta laisvoji spauda, seni žurnalai, kasėčių juostelės, laikraščių ankstyvesnieji numeriai sudeginti, uždrausta klausytis trumpų bangų radijo, piliečiai įpareigoti pranešti, jei kas prasitaria prieš vyriausybę; be policijos leidimo nevalia keltis kitur; apie 300.000 žmonių įkalinti be teismo; gausiai kunigų areštuota, kiti tiesiai pagrobti gatvėje, kaip kun. Minh, kun. Loc, kun. Thanh.

• Iš aštuonių milijonų moksleivių, dalyvavusių JAV žodžių skaidymo ("spelinimo") konkurse, pirmą vietą laimėjo Šv. Bonaventūros mokyklos Glenshaw, Pa., auklėtinis John Paola, 13 m. Antrą vietą — kitos katalikų mokyklos — Yonkers, N.Y. — auklėtinė Joana O'Leary.

• Gertrūda Luckner, katalikė, Freiburgo, Vokietijoje, gyventoja, susilaukė garbės daktarės laipsnio iš žydų religinio instituto, Hebrajų unijos kolegijos, už heroiską pagalbą žydams nacių režimo metu. Ji buvo 1943 m. nacių areštuota ir laikoma koncentracijos lagery iki karo pabaigos.

• Angela Falciani buvo ypatingai pagerbta Swedesboro, N.J., mieste už tai, kad ji ištikus 24 metus dėstė Šv. Juozapo katalikų mokykloje, neimdama jokio atlyginimo. Jai tik pradžioje buvo išmokėtas vienas čekis, bet kai parnešė į namus, motina pasakė, kad jie turi iš ko pragyventi. Ji grąžino čekį, pasiryžusi eiti religinę auklėjimo tarnybą be atlyginimo. Su tuo sutiko

ir jos vyras, kai ji ištekėjo. Jis yra advokatas ir parūpina šeimai pragyvenimą.

- Tarp 10-ties įtakingiausių žmonių Illinois valstijoje buvo priskaityta Phyllis Schlafly. Tokį sprendimą paskelbė Associated Press, atsiklausiusi pirmaujančių komunikacijos, verslo, politikos, bendruomenės žmonių. P. Schlafly yra išėjusi mokslą keliose aukštosiose mokyklose, jų tarpe ir Harvarde, yra aštuonių knygų autorė. Jos knygos "A Choice Not an Echo" išpirko daugiau kaip 3 mil. egzempliorių. Ji dažnai kalba per radiją, yra uoli katalikė.

- Zambijoje 1974 metais katalikų buvo 880.000, o 1976 m. jau 1.280.000. Padaugėjo 45%.

- Kolumbijoje į kapucinų vienuolyną įstojo 20 jaunų universiteto studentų.

- Indonezijoje kunigų seminarijas lanko 630 jaunuolių. 1976 m. į kunigus iššventinti 53.

- Kun. J. Cashman, Šv. Dvasios parapijos klebonas, išrinktas Chippewa Falls, Wisc., miesto meru.

- Vandalai, prieš vyriausybę kovoją partizanai, Nicaraguoje sužalojo dvi katedras ir tris kitas bažnyčias. Užgrobę šventoves, jie degino duris, langus, ant altorių virėsi valgyti, iš dalies juos sudegindami.

- JAV vyskupų konferencijos pirmininkas arkiv. J.L. Bernardin kreipėsi į JAV vyriausybę, kad nebūtų atimtos žmogaus teisės dar negimusiam.

- Jėzuitų generolas Pedro Arrupe, sugrįžęs iš kelionės po Sovietų Sąjungą, pareiškė, kad ten religija reiškiasi augančiu gyvastingumu. Be kitų dalykų, Novodeviče vienuolyno bažnyčioje jį metropolitas Juvenalis pakvietė, pasibaigus stačiatikių pamaldoms, prabilti į susirinkusius žmones.

- Dvasiškių kongregacija paskelbė, kad negalioja vyskupijos nuostatai, kuriais reikalaujama, kad kiekvienas parapijos klebonas, sulaukęs 75 m., privalo būti atleistas į pensiją.

- Į tarptautinį vyskupų sinodą Romoje, kurio pradžia rugsėjo 30 d., į JAV patarėjų delegaciją parinkta ir seselė Mariella Frye, Švč. Širdies misijų padėjėjų narė, JAV katechetinės vadybos direktoriaus pavaduotoja. Pirmas atsitikimas, kad į tokią JAV delegaciją parinkta moteris.

- Žydų B'nai B'rith organizacija kreipėsi į JAV Valstybės sekretorių C. Vance, prašydama daryti žygį, kad Salvadoro vyriausybė apsaugotų jėzuitus nuo gresiančių jų egzekucijų iš teroristų pusės.

- Niujorko mieste 1975 m. abortai prašoko gimimus: gimė 105.249 kūdikiai, o negimusių buvo tais metais nužudyta 106.317.

- Negrų partizanai, naudodami Sovietų Sąjungos ginklus, užpuolė misijų ligoninę Rodezijoje ir nušovė vokietę gydytoją dr. Johanną Decker, 59 m., ir seselę Ferdinandą Ploner, 53 m., nuvykusią dirbti misijose iš Austrijos.

J. Pr.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Šių metų konkurso temos pavadinimą pasirenka patys autoriai, bet reikia rašyti apie pykčio, neapykantos ir keršto ydą: kaip su ja kovoti, kaip nugalėti, kaip jos išvengti. Galima rašyti ir beletristine forma. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną į atskirą vokelį, atsiųstas redakcijai iki 1978 m. kovo mėn. 1 dienos. Už geriausius rašinius bus skiriamos penkios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol., V — 25 dol.

IV-tosios premijos mecenatę jau turime — p. Stefaniją Rudokiene. Taip pat neseniai pasisiūlė II-jai premijai (100 dol.) Bronė ir Jonas Veselkai. Laukiame ir daugiau savanorių. Jei savanorių neatsiras, tai kreipsimės į mūsų mieluosius rėmėjus.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Pranas Manelis. KRISTUS IR EUCHARISTIJA. Dievo veikla išganymo istorijoje. "Krikščionis gyvenime" leidinys, nr. 15. 384 psl., kieti viršeliai, kaina 7 dol., prenumeratoriams — 5,25 dol.

ARKIVYSKUPAS MEČISLOVAS REINYS. Išleido Lietuvių Krikščionių demokratų sąjunga 1977 m. Knygą parašė autorius iš okupuotos Lietuvos, dėl to ji ypač įdomi. 246 psl., kaina — minkštais viršeliais 6 dol., kietais — 7 dol. Gaunama šiuo adresu: P. Povilaitis, 9050 Troy Ave., Chicago, Ill., 60642.

LIETUVIŲ TAUTOS IR VALSTYBĖS ISTORIJA. IV dalis. Istorijos vadovėlis lituanistinių mokyklų XII skyriui arba VIII klasei. Redagavo Vincentas Liulevičius. Išleido JAV LB Švietimo Taryba 1977 m. 228 psl., kieti viršeliai, kaina 5 dol. Gaunama: A. Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629.

CHRONIK DER LITAUISCHEN KATHOLISCHEN KIRCHE, Nr. 15-19 ir Nr. 20-24. Acta Baltica, 1977. Lietuvių Katalikų Bažnyčios kronika vokiečių kalba. Pirmoji knyga — 187 psl., antroji — 241 psl., kaina I-osios — 12,90 DM, II-osios — 15,80 DM.

GYVOJI EVANGELIJA. Medžiagą surinko Kostas Burbulys. Išleido "Rūta", Hamilton, Canada 1977. 348 psl., kaina nepažymėta.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA, No. 15. Išvertė kun. K. Pugevičius. Išleido Liet. Kun. Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Jurgis Gliuda. TEISMAS BIRŽELY. Tikrovinė novelė (apie Nijolę Sadūnaite). 37 psl., kaina nepažymėta.

Algirdas Gustaitis. 200,000,000 and LITHUANIA. 16 psl., kaina nepažymėta.

L.K. Religinės šalpos rėmėjų sąjunga telkia lėšas persekiojamai Bažnyčiai Lietuvoje remti ir leidžia "LKB Kronikos" knygas. Jau išleista 3 tomų kronikų lietuvių kalba, o 1978 m. bus išleistas IV tomas. Lojolos universiteto vardu bus leidžiama kronika anglų ir ispanų kalbomis. Jų išleidimui reikalingi dideli finansiniai ištekliai. Aukodami šiam tikslui, atliksime savo pareigą persekiojamai Bažnyčiai ir lietuvių tautai. Aukos galės būti nurašomos nuo federalinių mokesčių. Aukojusiųjų bent 100 dol. pavardės bus įrašomos leidžiamose knygos. Aukos galima siųsti: L. K. Religinės šalpos rėmėjų sąjunga, 6825 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Rasa Lukoševičiūtė, Nijolė Užubalienė, Danutė Vakarė, Gediminas Vakarė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Vinco Luko. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. N. Pr. Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.